

UVESTI U BILTEN

ZAVOD ZA LINGVISTIKU
Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu

bilten
zavoda
za
lingvistikU

Bulletin of the Institute of Linguistics

ZAGREB 1977

BROJ 2

Poljska biblioteka
A.R.

B I L T E N   Z A V O D A   Z A   L I N G V I S T I K U
BULLETIN   OF   THE   I N S T I T U T E   O F   L I N G U I S T I C S

Broj 2.   Z a g r e b   1977

S A D R Ž A J :

Rudolf Filipović: Uvodna riječ (Introductory Words) 4

Č L A N C I :

Josip Jernej: O lažnim parovima 6

Milan Moguš: O prijelazu $-m > -n$ u Marulićevoj *Juditi* 16

I Z V J E Š T A J I :

Vojmir Vinja: Ispitivanje grčkih i dalmatskih ostataka na
jadranskim otocima 19

Vojmir Vinja: Etimološki rječnik nazivlja jadranske faune 20

Josip Jernej: Skupljanje i kritičko ocjenjivanje gradje za
terminološki rječnik hrvatsko- ili srpsko-talijanski 21

August Kovačec: Istraživanje istrorumunjskog dijalekta 22

Milka Jauk-Pinhak: Prilozi opisu jezika hindi 25

Antica Menac: Leksikografski rad na području ruskog i
ukrajinskog jezika 26

Antica Menac: Istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom
književnom jeziku 27

BIBLIOTEKA
INSTITUTA ZA LINGVISTIKU
ZAGREB

Juw. b1. 2940

Zlatko Vince: Povijest hrvatskoga književnog jezika 19. stoljeća	29
Radoslav Katičić: Osobna onomastika rimskog Ilirika	30
Željko Bujas: Englesko-hrvatski leksikografski korpus	32
Rudolf Filipović: Hrvatski toponimi u engleskoj putopisnoj literaturi od 16. do 19. stoljeća	33

I S T R A Ž I V A N J A   U   T O K U :

Stjepan Babić: Rječnik naseljenih toponima i njihovih etnika i ktetika	35
Antica Menac: Hrvatska frazeološka problematika	36
Milka Jauk-Pinhak: Problemi leksikološko-semantičkih korespondencija hindskog i hrvatskog jezika	37
Zlatko Vince: Hrvatski književni jezik s kraja 19. i prve polovice 20. stoljeća	38
Rudolf Filipović: Kontrastivna analiza hrvatskog ili srpskog i engleskog jezika (Jugoslavenski hrvatskosrpsko-engleski kontrastivni projekt - YSCECP)	39
Rudolf Filipović: Engleski element u evropskim jezicima	40
Rudolf Filipović: Engleski utjecaj na hrvatski ili srpski jezik u SAD na sintaktičkom nivou (Snimanje i proučavanje hrvatskih dijalekata u SAD)	41
Željko Klaić: Kontrastivna analiza hrvatskog i francuskog književnog jezika	42
Stanko Žepić: Kontrastivna analiza hrvatskog i njemačkog književnog jezika	42
Antica Menac: Kontrastivna analiza hrvatskog i ruskog književnog jezika	43
Josip Jernej: Kontrastivna analiza hrvatskog i talijanskog književnog jezika	44
Rudolf Filipović: Kontrastivna analiza engleskog i hrvatskog ili srpskog jezika (Zagrebački englesko-hrvatski ili srpski kontrastivni projekt - ZESCCP)	45

Maja Bratanić-Čimbur: Kompjutorska analiza tekstova starije hrvatske književnosti	46
Maja Bratanić-Čimbur: Korpus suvremenog hrvatskog književnog jezika	47

K R O N I K A :

Proslava 15-godišnjice rada Instituta za lingvistiku Filozofskog fakulteta (Vesna Muhvić-Dimanovski)	49
Second International Conference of English Contrastive Projects (Ralph Weber)	50
"Linguistic Reporter" o proslavi 15-godišnjice Instituta za lingvistiku (prev. D. Mazalin)	52

B I B L I O G R A F I J A :

Radovi napisani u sklopu projekata Zavoda za lingvistiku objavljeni do 1977. godine (Diana Mazalin)	54
---	----

Bilten Zavoda za lingvistiku izlazi jedanput godišnje. Pojedini broj 10 ND. Narudžbe se šalju na Zavod za lingvistiku, Filozofski fakultet, Djure Salaja 3, 41000 Zagreb.

Uredjivački odbor: Ž. Bujas, R. Filipović, A. Menac, M. Moguš

Glavni i odgovorni urednik: R. Filipović

Tisak: Grafokon, Zagreb, Kraljevićeva 10a

The Bilten Zavoda za lingvistiku (Bulletin of the Institute of Linguistics) is published once a year. Individual issues cost 10 new dinars each. Orders should be sent to the Institute of Linguistics, Faculty of Philosophy, Djure Salaja 3, 41000 Zagreb.

Editorial Board: Ž. Bujas, R. Filipović, A. Menac, M. Moguš

Editor: R. Filipović

Printer: Grafokon, Zagreb, Kraljevićeva 10a

INTRODUCTORY WORDS

On the occasion of the fifteenth anniversary of the founding of the Institute of Linguistics at the end of 1975, we published the first (expanded) volume of the Bulletin of the Institute of Linguistics. Since in the meantime there have been changes in connection with the application of the Law for the organization of scientific work, we have changed our name from Institut za lingvistiku to Zavod za lingvistiku, and for financial reasons we will publish one issue a year, at the end of each year.

The purpose of the Bulletin is to inform the scientific community of the results of our work. This will be done in the following types of articles: a) short, scientific contributions based on the work done in the projects ("članci"); b) reports on the completed projects and tasks, which were financed by SIZ VII ("Izveštaji"); and c) reports on work in progress, whereby our readers may find out about work done on the projects in the course of the year for which the Bulletin is published ("Istraživanja u toku").

Further we are including under the heading of "Chronicle" news from the Institute and news of the activities of members outside the Institute.

In the "Bibliography" we are including all current and forthcoming publications of the Institute as well as all other articles or books published by project members, which are based on results of their work for the Institute.

Rudolf Filipović
Editor

UVODNA RIJEČ

U povodu petnaeste godišnjice osnutka Instituta za lingvistiku koncem godine 1975. izdali smo prvi (prošireni) broj Biltena Instituta za lingvistiku. Kako su se u međuvremenu dogodile neke promjene u vezi s primjenom Zakona o organizaciji znanstvenog rada, promijenili smo ime naše ustanove u Zavod za lingvistiku, a iz financijskih razloga tiskat ćemo jedan broj godišnje, krajem svake godine.

Bilten će i dalje imati istu namjenu, tj. objavljivati rezultate našeg rada u tri oblika: a) kraće znanstvene priloge bazirane na radu projekata, b) izvještaje o završenim projektima i zadacima koje financira SIZ VII, c) informacije o istraživanjima u toku, da se vidi na čemu je neki projekt radio u toku godine za koju izdajemo Bilten.

I dalje ćemo imati rubriku "Kronika" u kojoj ćemo objavljivati različite vijesti iz Zavoda te vijesti o aktivnostima njegovih članova izvan Zavoda.

U rubrici "Bibliografija" registrirat ćemo i u buduće sve publikacije Zavoda i tiskane radove suradnika projekata koji su rezultati njihova rada na zadacima Zavoda.

Rudolf Filipović
glavni urednik

ČLANCI

Josip Jernej

O LAŽNIM PAROVIMA

Tko posjeduje izvjesnu praksu u upotrebi stranih jezika, znađe kako je ponekad teško prigodom prevodjenja uskladiti značenje pojedinih udomaćenih tudjica s odgovarajućim riječima i izrazima u stranom jeziku.¹ Pitanje je kompleksno i odnosi se i na prijevode domaćih riječi i izraza za pojmove koji u drugom jeziku ne postoje ili imaju drukčiju semantičku vrijednost. No te su prijevodne poteškoće svakako izrazitije i češće kod jednog dijela tudjica. O tome želimo govoriti u ovome članku služeći se ponajviše hrvatsko-talijanskom egzemplifikacijom.

Premda je hrvatski ili srpski jezik u visokom stupnju sačuvalo stari slavenski rječnički fond, ipak je u toku vremena u novoj domovini preuzeo u znatnoj mjeri pozajmice iz drugih jezika, mahom kulturne termine.² Znamo da strani utjecaji predstavljaju opću pojavu svakog jezika, osobito na području terminologije pojedinih struka. Pitanje je tudjica za nas složenije nego za jezike velikih naroda jer se na našem govornom prostoru križaju utjecaji nekoliko evropskih jezika, počevši od onih kojima govore naši neposredni susjedi Talijani i Nijemci (uključujući neke važne dijalekte), pa do francuskog, engleskog, ruskog i drugih modernih jezika. U tom sklopu poseban položaj pripada našim turcizmima; a tu su još i klasični jezici, latinski i grčki, od kojih smo također primili mahom kulturne termine.

Počevši osobito od renesanse, književnici i znanstvenici pojedinih naroda u nuždi da pronadju nove izraze za nove pojmove latili su se elemenata latinskog i grčkog jezika i njima kovali nove riječi od kojih su mnoge postale riječi od opće upotrebe i ušle u vokabular razvijenih naroda, npr. *aeronaut*, *atom*, *bibliofil*, *biblioman*, *parodija*,

sinteza itd. Osobito su se proširile izvedenice sa prefiksima i sufixima klasičnog porijekla kao: *ante-*, *demo-*, *micro-*, *neo-*; *-ista*, *-ia*, *-ura* itd. Ti latinizmi i grecizmi ponajviše nisu neposredne posudjenice iz klasičnih jezika nego riječi i oblici koje je drugi kulturni jezik posudio iz latinskog ili grčkog pa su onda posrednim putem ušle i u naš jezik.

Na taj način možemo govoriti o franko-latinizmima, italo-latinizmima, germano-latinizmima, anglo-latinizmima i anglo-grecizmima³, a ima latinizama i grecizama koji su ušli u evropski vokabular i posredstvom drugih jezika. Ima li među njima i takvih koji su kod nas stvoreni, a zatim preuzeti u svjetske jezike, moglo bi biti predmet posebnog istraživanja. Od franko-latinizama i franko-grecizama koji su se proširili u svjetskim jezicima (i ušli i u naš jezik, neposredno ili preko trećeg jezika) možemo spomenuti: *analiza*, *industrija*, *koalicija*, *epoha*; od anglo-latinizama i anglo-grecizama: *legislatura*, *sesija*, *kolonija*⁴ (posljednja riječ u smislu "skup osoba neke narodnosti koji žive zajedno u tuđoj zemlji"⁵).

Što smo utvrdili za latinizme i grecizme, vrijedi i za mnoge tudjice iz modernih jezika. Ni te tudjice nisu uvijek ulazile u naš jezik neposredno iz dotičnog stranog jezika, nego su često ušle posredstvom drugog jezika⁶; u prošlosti najčešće preko njemačkog (do četrdesetih godina ovoga stoljeća), a prije XIX. stoljeća preko talijanskog, dok su drugi jezici rjeđe posredovali. Na taj je način izvorna riječ pretrpjela ponekad znatne promjene i u obliku i u značenju bilo u zemlji posrednici bilo kasnije kod nas. Takve razlike u značenju riječi sličnog zvuka ili oblika u dva različita jezika dovode često do izvrtanja smisla ili barem do netočnosti prigodom prevodjenja s jednog jezika na drugi.

Za pojam "raskošan" postoje u našem jeziku i dvije tudjice: "luksuzan" i "luksuriozan". Prvi je oblik izvedenica iz imenice "luksuz", dok je drugi morfološka adaptacija germano-latinizma *luxuriös*, odnosno anglo-latinizma *luxurious* u značenju "raskošan". Opasnost nastaje kad treba taj pojam prevesti na francuski ili talijanski. U tim, naime, jezicima oblici *luxurieux* (franc.) odnosno *lussurioso* (tal.) ne znače više "raskošan", nego danas jedino još

"pohotljiv, bludan".⁸ Značenje "raskošan", "luksuzan" izražava se oblicima *luxueux* (fr.) odnosno *lussuoso, di lusso* (tal.). Smiješno je, dakle, i groteskno kad nepažljivi prevodilac na talijanski, umjesto da kaže "alberghi di lusso", napiše "alberghi lussuriosi", kao što smo nedavno mogli pročitati na jednom turističkom prospektu.

To je eklatantan primjer iz serije lažnih parova (fr. les faux amis, tal. i falsi amici, nj. die falschen Freunde des Übersetzers, engl. the false pairs, r. ložnye druž'ja perevodčika. U francuskom se upotrebljava još i naziv les mots-pièges, tj. "riječi-zamke"). Najbrojniji radovi iz tog područja postoje danas na relaciji engleski prema francuskom i njemačkom.⁹

Koliko nam je poznato, pojavom lažnih parova prvi se kod nas bavio prof. Petar Skok u svojoj Metodologiji francuskog jezika.¹⁰ Navodeći neke udomaćene tuđjice francuskog podrijetla, npr. *alèja, fotèlj, kupè, túra*, Skok napominje kako kod tih riječi naš čovjek može doći u napast da misli da se i u francuskom govore ove iste riječi baš ovako kao kod nas. "Kod nekih doista i jest tako" - nastavlja Skok - "kao kod *adieu, allée, annonce, antichambre, corridor...*"¹¹ "Ali bi se ljuto prevario tko bi sve kod nas odomaćene francuzime upotrebljavao i u francuskom jeziku u značenju kakvo je kod nas". Zatim slijedi nekoliko primjera: *avancer, aranžer, blamaža, blamirati se, lavor, suterèn...* za koje Skok daje pravilne francuske adekvate: *passér (lieutenant), organisateur, ili ordonnateur, un blame ili courte honte, encourir le blame* (i drugi sinonimi), *la cuvette ili le lavabo, le sous-sol...* "Pogotovo bi zašao na krivi put tko bi sve naše tuđjice francuzirao, kao npr. "urgirati"... (presser) ..." (Skok, l.c., 123).

Treba naglasiti da se pitanje lažnih parova može sustavno obradivati jedino tako da se promatra sa stanovišta jednog jezika prema drugom odredjenom jeziku. Kod nas je to pitanje obradjeno najbolje na relaciji hrvatski ili srpski prema engleskom.¹²

Mi smo u prošlosti romanske i engleske tuđjice primali često u značenju i u obliku kakav su imale na austrijsko-njemačkom jezičnom području, time što smo ih prilagodili morfološki i fonetski našim jezičnim normama. Kod toga to značenje ponekad nije pretrpjelo semantičko suženje ili ekstenziju¹³ u usporedbi sa značenjem izvornog oblika, kao što

pokazuju ovi talijanski primjeri:

(la) banca	(die) Bank	banca
(il) saldo	(der) Saldo	saldo
(la) valuta	(die) Valuta	valuta
(la) laguna	(die) Lagune	laguna
(il) dilettante	(der) Dilettant	dilettant
(il) balletto	(das) Ballett	ballet
(la) moda	(die) Mode	moda
(la) sardina	(die) Sardine	sardina

Analogne primjere našli bismo i među našim francuzizmima i anglicizmima¹⁴ kao i među tuđjicama iz drugih jezika. Stručna terminologija je područje gdje se najčešće pojavljuju takva semantička slaganja.

Medjutim - kao što je već primijetio Skok - može se dogoditi da prevodilac ili govornik, primjenjujući nekritički princip analogije, zaključuje automatski da obliku tuđjice u njegovu materinskom jeziku odgovara u drugom jeziku oblik kojemu je dovoljno, prema potrebi, adaptirati nastavak. Na taj način, npr., za nepažljiva prevodioca na talijanski naš oblik "citat" postaje *(il) *citato* umjesto ispravnog (la) *citazione* ili naš "referat" postaje *(il) *referato* umjesto (la) *relazione*. Ponekad se naša tuđjica jednostavno transliterira pa tako "klika" postaje *(la) *clica* umjesto (la) *cricca*. Stvar je još opasnija kada između sličnih oblika postoji razlika u značenju. Tako franc. *déjeuner* nije tal. *digiunare (koje znači "postiti"), nego je ispravni prijevod *far colazione*; a naša "garderoba" na željezničkim postajama nije tal. *(il) *guardaroba* (što znači "ormar za rublje", "zaliha odijela") nego (il) *deposito bagagli*. U tu seriju spada i već spomenuti pridjev "luksuriozan" koji ima doduše značenje "luksuzan" u njemačkom i u engleskom, ali ne i u talijanskom i u francuskom. Stari talijanski oblik *peso brutto* zamijenjen je danas u Italiji novim oblikom *peso lordo*. Ipak smo mi zadržali, prema njemačkom, oblik "bruto težina" (nj. *das Bruttogewicht*).

Kao primjere za promjenu značenja riječi u zemlji pozajmite ljici možemo navesti termine "trafika" i "firma". Izvorni arapski infinitiv *tafriq* ("razdijeliti") u osnovi je talijanske riječi *traffico* u značenju "promet, trgovina". Riječ je još u XVI. stoljeću ušla u njemački jezik¹⁵ gdje se u austrijskim zemljama razvilo značenje "prodavaonica

duhana" (*die Trafik*). U tom značenju i obliku primili smo i mi tu riječ iz Austrije. Slično se desilo i s terminom *firma*. Iz te talijanske riječi u značenju "potpis" razvilo se u Njemačkoj značenje "trgovačko poduzeće" koje je značenje u talijanskom nepoznato: upotrebljava se termin *ditta*.

U lažne parove ubrajamo i krive kalkove, tj. krive doslovne prijevode. Tako se, npr., muzički termin "kontradanca" kod nas ponekad prevodi doslovno kao "protuples". Medjutim, taj izraz potječe od engl. *country-dance* ("seljački ples"), a preko francuske pučke adaptacije *contredance* ušao je u talijanski jezik u obliku *contraddanza* odakle smo ga zatim preuzeli i mi.

S tim u vezi potrebno je spomenuti da neki suvremeni lingvisti smatraju da kod utvrđivanja porijekla neke tudjice odlučuje uvijek posljednji davalac te da nas povijest riječi u slučaju tudjica uopće ne bi trebala zanimati. S takvim se stanovištem ne bismo mogli složiti, jer kad bismo ga prihvatili, onda bismo najveći dio naših tudjica iz francuskog i talijanskog, kao i one starije iz engleskog, morali smatrati germanizmima, a bila bi i onemogućena jasnija slika izvršenih promjena osobito na semantičkom polju.

Posljednji je davalac važan u slučaju kad je na njegovu jezičnom području izvršena semantička promjena značenja tudjice ili je riječ pretrpjela znatne formalne promjene. Uz već navedene primjere - *trafika* i *firma* - možemo spomenuti i franko-germanizam "kantina" (*die Kantine*) u značenju "buffet-restauracija" u poduzećima i ustanovama gdje je prošireno značenje izvorne talijanske riječi *cantina* ("podrum"), a istodobno i suženo i svedeno na razinu tehničkog izraza. Ni riječ "parola" u značenju "lozinka" nije italijanizam iako označitelj (signifiant) potječe iz romanskog izvora (franc. *la parole* ili tal. *la parola*). To je germanizam ili rusizam, a prevodilac na talijanski bi pogriješio da tu riječ prevede sa *parola* umjesto s ispravnim *parola d'ordine* ili *motto* ili s anglicizmom (*lo*) slogan.

U svakom slučaju treba razlikovati posredne i neposredne tudjice. Dok smo u prošlosti primali tudjice uglavnom posredništvom jezika naših velikih susjeda, uglavnom njemačkim posredništvom (u toku XIX. stoljeća), danas, u doba modernih sredstava komunikacije, tudjice ulaze

u naš jezik ponajviše neposrednim putem. No, to nije direktna tema ovoga članka.

Vrativši se na pitanje lažnih parova treba istaknuti da su kod prevodjenja s hrvatskog ili srpskog na talijanski osobito opasne tudjice francuskog podrijetla, posredne ili neposredne. Djelomična varljiva sličnost nekih od tih franko-germanizama s nekim talijanskim riječima, navodi na krivi zaključak da je dovoljno takve riječi jednostavno morfološki i fonetski adaptirati na talijanski. Medjutim, sličnost oblika ne povlači uvijek za sobom sličnost značenja. Stoga bi se ljuto prevario - da upotrijebimo riječi Skokove - tko bi takve francuzizme samo formalno italijanizirao.

Došli smo tako do najčešće pojave lažnih parova, do slučajeva morfofonetske adaptacije pojedinih tudjica. Ako se ograničimo na naš jezik u odnosu na talijanski, onda se susrećemo s mnoštvom tudjica francuskog podrijetla filtriranih preko njemačkog koje mogu biti izvor za interferencije.

Navest ćemo ovdje mali izbor takvih slučajeva. U prvu kolonu stavljamo hrvatski izraz, u drugu njemački adekvat, u treću mećemo moguću krivu adaptaciju, a u četvrtu pravilni talijanski oblik. Ovisnost naših tudjica od njemačkih pokazuje se ovdje na vidan način.

<i>amortizacija</i>	<i>Amortisation</i>	* <i>ammortizzazione</i>	<i>ammortamento</i>
<i>arbitraža</i>	<i>Arbitrage</i>	* <i>arbitraggio</i>	<i>arbitrato</i>
<i>arhivar</i>	<i>Archivar</i>	* <i>archivario</i>	<i>archivista</i>
<i>augmentativ</i>	<i>/Vergrößerungs-</i>	* <i>augmentativo</i>	<i>accrescitivo</i>
<i>blamirati se</i>	<i>sich blamieren</i>	-	<i>fare una figuraccia</i>
<i>citāt</i>	<i>Zitat</i>	* <i>citato</i>	<i>citazione</i>
<i>frapantan</i>	<i>frappant</i>	* <i>frappante</i>	<i>sorprendente, stupefacente</i>
<i>decentralizacija</i>	<i>Dezentralisation</i>	* <i>tralizzazione</i>	<i>decentramento</i>
<i>dekompensacija</i>	<i>Dekompensation</i>	* <i>decompensazione</i>	<i>scompenso</i>
<i>dezorijentirati</i>	<i>desorientieren</i>	* <i>desorientare</i>	<i>disorientare</i>
<i>ekstravagantan</i>	<i>extravagant</i>	* <i>estravagante</i>	<i>stravagante</i>
<i>fakin (=deran)</i>	-	* <i>facchino</i>	<i>birichino, monello</i>
<i>garderoba (želj.)</i>	<i>Garderobe</i>	* <i>guardaroba</i>	<i>deposito bagagli</i>
<i>hipoteza</i>	<i>Hypothese</i>	* <i>ipotesa</i>	<i>ipotesi</i>

humor	Humor	*umore	umorismo, buon umore
impozantan	imposant	*imposante	imponente
maska	Maske	*masca	maschera
orkan	Orkan	*orcano	uragano
paleta	Palette	*paletta	tavolozza
partitura	Partitur	*partitura	spartito
poltron	Poltron	*poltrone	vigliacco
porcija (voj.)	_(Feigling)	*porzione	gavetta
portret	Porträt	-	ritratto
propeler	Propeller	-	elica
recept	Rezept	-	ricetta
rekonvalescent	Rekonvaleszent	*reconvalescente	convalescente
rekvirirati	requirieren	-	requisire
rezervist	Reservist	*reservista	riservista
rezervni oficir	Reserveoffizier	*ufficiale di riserva	ufficiale di complemento
sezona	Saison	-	stagione
sugestija	Suggestion	*suggerione	suggerimento
špalir	Spalier	*spalliera	ala
špeceraj	/Spezerei(waren)/	(=red stabljika) *spezie(rie)	generi alimentari
špediter	Spediteur	-	spedizioniere
terpentin	Terpentin	*terpentina	trementina
torpedirati	torpedieren	-	silurare
torpedo	Torpedo	*torpedo	siluro
tribina	Tribüne	*tribina	tribuna
trafika	Trafik	*traffica	tabaccao, tabaccheria

Njemački oblici *Propeller* i *Torpedo* su engleskog porijekla; ostale riječi su najvećim dijelom francuzizmi, ali ima i domaćih adaptacija (*fakin*, *porcija*) i latinizama za koje nije uvijek lako utvrditi u kojoj su zemlji stvoreni.

Navest ćemo i nekoliko tipičnih slučajeva promjene akcenta:

hs:	njem.:	tal. ispravno:
apendiks	Appendix	appendice
diagnoza	Diagnose	diagnosi
hipoteza	Hypothese	ipotesi

manometar	Manometer	manometro
metropola	Metropole	metropoli
linoleum	Linoleum	lindoleum
parenteza	Parenthese	parentesi

I pravopisni kriteriji mogu poslužiti kao temelj za klasifikaciju lažnih parova. Npr.:

alarm	-	allarme
kasa	-	cassa
institut	-	istituto
konstituirati	-	costituire
pilula	-	pillola

A evo još i primjera sa promjenom roda:

diploma	-	il diploma
dijapozitiv	-	la diapositiva
klima	-	il clima
publika	-	il pubblico

Time nisu iscrpijene sve mogućnosti klasifikacije pojedinih primjera.

Problem lažnih parova nalazi se tek u početnoj fazi istraživanja. Najviše je na tom polju učinjeno kod nas za engleski jezik zahvaljujući inicijativama prof. Rudolfa Filipovića i njegovih suradnika. Pitanje ulazi u problematiku petojezičnog kontrastivnog projekta Zavoda za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a morat će ubuduće obuhvatiti i problem frazeoloških i sintaktičkih kalkova.

B I L J E Š K E

1. Zahvaljujem kolegi prof. Vladimiru Iviru što mi je ljubezno stavio na raspolaganje šest publikacija iz njegove privatne biblioteke koje obraduju pitanje lažnih parova s gledišta francuskog i njemačkog prema engleskom i obratno te ruskog prema njemačkom i francuskom. Djela se citiraju u bibliografiji.
2. Popović, *Istorija...*, 144-145.
3. Migliorini, *Storia della lingua italiana*, 571.
4. *ib.*, 572.

5. Klaić, Veliki rječnik..., pod natuknicom "kolonija".
6. Filipović, "Prilog metodi proučavanja anglicizama u evropskim jezicima", Suvremena lingvistika, 7-8, Zagreb, 1975, 5.o. Jezik posrednik, str. 7-8.
7. Klaić, Veliki rječnik... pod riječi "luksuzan".
8. Latinski pridjev *luxuriosus* sadrži dva značenja: raskošan i pohotljiv.
9. Naše posljednje radove o lažnim parovima s područja hrvatskog ili srpskog prema engleskom citira V. Ivir u svome članku u SRAZ-u (v. popis bibliografije na kraju ovoga članka).
10. Zagreb 1939, 120-123. Djelomično objavljeno već u ranijim člancima.
11. Skok, c. dj., 121. Ovdje Skok očito ne pravi razliku između čistih tudjica i adaptiranih posudjenica.
12. Odnosne radove citira V. Ivir u spomenutom članku SRAZ-a.
13. Filipović, Kontakti..., 137.
14. Filipović, Kontakti..., 138.
15. Kluge-Mitzka, Etymologisches Wörterbuch..., pod riječi *Trafik*.
16. Kluge-Mitzka, ib. pod riječi *Kantine*. Robert, Dictionnaire..., pod riječi *cantine*.

B I B L I O G R A F I J A

- Devoto, G., Avviamento alla etimologia italiana. Dizionario etimologico, Firenze 1968.
- Der Große Duden, Fremdwörterbuch, Mannheim 1966.
- Filipović, R., Kontakti jezika u teoriji i praksi, Zagreb, Školska knjiga 1971.
- Filipović, R., "Prilog metodi proučavanja anglicizama u evropskim jezicima", Suvremena lingvistika, 7-8, Zagreb 1973, str. 3-10.
- Fischer, W., Leicht verwechselbare Wörter der englischen und französischen Sprache, München 1964.

- Gotlib, K. G. M., Nemecko-russkij i russko-nemeckij slovar' "ložnyh družej perevodčika"
- Ivir, V., "Serbo-Croat - English False Pair Types", SRAZ 25-26, (1968), 149-159.
- Jernej, J., "Sugli italianismi penetrati nel serbo-croato negli ultimi cento anni", SRAZ 1 (1956), 54-82.
- Katerinov, K., "L'analisi contrastiva e l'analisi degli errori di lingua applicate all'insegnamento dell'italiano a stranieri", Quaderni di metodologia dell'insegnamento a stranieri, Perugia 1975, 1-11.
- Klajn, I., "Strana riječ - šta je to?", Zbornik za filologiju i lingvistiku X (1967), 7-24.
- Kluge F. - Mitzka W., Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache, Berlin 1967.
- Koessler, M. et Derocquigny, J., Les faux amis ou les pièges du vocabulaire anglais, Paris 1961.
- Migliorini, B., Storia della lingua italiana, Firenze 1960.
- Muljačić, Z., "Sui veri e sui presunti romanismi nel serbo-croato", Die Welt der Slaven XVI (1971), 42-46.
- Murav'ev, V. L., Faux amis ili "ložnye druž'ja pervodčika", Moskva 1969.
- Paulovski, L. H., Errors in English, Wien 1949.
- Popović, I., Istorija srpskohrvatskog jezika, Novi Sad 1955.
- Rancoule, L. et Péan F. Y., Les mots-pièges dans la version anglaise, Paris 1971.
- Le petit Robert, Dictionnaire... de la langue française, Paris 1970.
- Skok, P., Metodologija francuskog jezika, Zagreb 1939.

Milan Moguš

O. PRIJELAZU -m > -n U MARULIĆEVOJ JUDITI

U početku rada na projektu Jezik Marka Marulića ispisivao sam svaku riječ Judite na listiće po ustaljenim rječničkim pravilima: natuknica, rečenica u kojoj se natuknica nalazi, oznaka mjesta natuknice, originalna grafija natuknice¹. Originalnu sam grafiju unosio na listiće prema bakrotisku prvog izdanja Judite što ga je 1950. godine objavila Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu. Tada sam primijetio jedan Marulićev postupak koji u stručnoj literaturi nije obrađjen. Radi se o njegovu bilježenju suglasnikâ m i n.

Najviše podataka o Marulićevu jeziku nalazimo u raspravi Aleksandra Mladenovića "Fonetske i morfološke osobine Marulićevog jezika"². U vezi s Marulićevim postupkom o kojem će biti riječi Mladenović ne govori ništa; navode se samo tri primjera, i to sva tri iz Judite, gdje je upotrijebljeno -n umjesto -m: sa mnon sad /IV-78/, za njon ti /IV-114/ i na kon krvju /V-286/³. Na te se Mladenovićeve podatke oslanja i Mate Hraste u raspravi "O prijelazu glasa -m u -n"⁴, tvrdeći da hrvatski pisci 16. stoljeća, među njima i Marko Marulić, "jedva poznaju" promjenu -m > -n.

Da bi se dobila točna slika Marulićeva bilježenja, prije je potrebno pogledati originalna izdanja. U već spomenutom Akademijinu fotokopijskom izdanju Judite ima mnogo primjera gdje ne stoji ni m ni n nego je - umjesto njih - zabilježena crtica na vokalu koji im prethodi. Za ovu ću zgodu iznijeti samo one primjere koji se nalaze u posveti (predgovoru) Judite: biserō, božji, cvitjē, čirsanjē, dilō, dō, dostojā, dostojāstvo, jazikō, Jerosolite, kičeja, mažuranō, mladō, nako, narāče, našī, niječno, pitōšćine, poklanjā, priporučeje, slugā, strihō, stumači, testamēta, trohō, uglajenjē, ulizājem, uzvišeje, zapovide, zlatō.

Postavlja se pitanje: kako to čitati?

Da bih odgovorio na to pitanje, pregledao sam ima li Marulić iste oblike primjerâ zabilježene bez crtice na vokalu, tj. sa m ili n⁵.

Našao sam u Juditi potvrde za ove primjere: biserom /I-240/, božjim /II-202/, dom /posveta/, dostojanstvo /bilj. IV-157/, Jerosolime /VI-145/, nakon /II-128/, našim /III-302/, pitomščini /posveta/, uzviše-nje /IV-410/, zlatom /I-78/. U drugim Marulićevim djelima ima potvrda za cvitjem, dilom, dostojan, jazikom, narandē, zapoviden /Dpi./. Ostali primjeri imaju samo jednu jedinu potvrdu (koja je navedena)⁶, ali se mogu razriješiti poredbenim načinom: mažuranō = mažuranom i strihō = strihom kao urehom; čirsanjē = čirsanjem i uglajenjē = uglajenjem kao ulizanjem, kičeja = kičenja i priporučeje = priporučenje kao poqubljenje, mladō = mladom i niječno = niječnom kao svojom, dostojā sam = dostojan sam kao uzdan sam, poklanjā = poklanjam i stumači = stumačim kao dam i dīm (kažem) i sl. Iz ovoga jasno proizlazi da crtica iznad vokala zamjenjuje m ili n.

Upotreba istoga znaka, crtice, i umjesto m i umjesto n navodi na zaključak da je u Marulićevo doba dolazilo do neutralizacije tih dvaju fonema. Crticom se označivalo ono što je suglasnicima m i n bilo temeljno i zajedničko, tj. nazalnost. Sve ostalo, dakle ono što će se fonetski ostvariti pored obavezne nazalnosti, zavisilo je od slijedećeg fonema. Fonetska realizacija m/n postaje irelevantna u odnosu na značenje kad se povezuje s morfološkim konstantama, kao što su nastavci ili nepromjenjive riječi. U takvim slučajevima fonemi -m i -n prestaju oponirati. Prema tome: značenjski je sasvim svejedno kako će se fonetski ostvariti npr. biserō, našī, nako, stumači, tj. da li biserom, našim, nakom, stumačim ili biseron, našin, nakon, stumačin jer u jeziku Marulićeva vremena nije bila ostvariva (nije ni sada ostvariva) razlika između biser-om i biser-on, naš-im i naš-in, nakon i nakom, stumač-im i stumač-in. Slično je i kod glagolskih imenica: one su uvijek završavale na -n'je, pa se n kao konstanta mogla označiti crticom (priporučeje = priporučen'je). U skladu s tim oznaka se nazalnosti, tj. crtica, stavljala i unutar osnove riječi, npr. dostojāstvo, narāče, pitōšćine, testamēta, jer različit fonetski ostvaraj nije ovdje utjecao na promjenu značenja.

B I L J E Š K E

1. Vidi o tome opširnije u Biltenu Instituta za lingvistiku, br. 1, Zagreb 197, str. 65-68.
2. Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, knj. 2, Novi Sad 1957, str. 90-144.
3. Rimska brojka označuje broj pjevanja u Juditi, a arapska stih.
4. Filologija, sv. 6, Zagreb 1970, str. 69-75.
5. Za tu mi je provjeru sada izvrsno poslužila kompjutorska konkordancija Marulićevih djela što smo je prof. Ž. Bujas i ja izradili u okviru projekta Kompjutorska analiza tekstova stare hrvatske književnosti.
6. To sam mogao lako utvrditi zahvaljujući spomenutoj konkordanciji.

I Z V J E Š T A J I

Vojmir Vinja

ISPITIVANJE GRČKIH I DALMATSKIH OSTATAKA NA
JADRANSKIM OTOCIMA

Nakon detaljnih ispitivanja grčkih elemenata u kontinentalnom hrvatskom ili srpskom i u makedonskom jeziku koja dugujemo u prvom redu brojnim radovima Petra Skoka, Maxa Vasmera, Ivana Popovića te Anastasa Tahovskog, nametala se potreba utvrđivanja grčkog udjela u aloglotiji hrvatskih dijalekata Dalmacije. I to iz više razloga. Prvi i najvažniji od njih jest poseban put kojim su grčki elementi prodrli u naše obalne govore. Dok su izvori Vasmerove gradje izrazito knjiškog i religioznog karaktera, dok su Ivan Popović i Anastas Tahovski ispitivali direktne grecizme u srpskom i makedonskom, dalmatinski grecizmi nose posve drugačije oznake. Svi su oni pučkog porijekla i učeno je posredstvo kod njih isključeno jer ih nalazimo u izrazito pučkim i najkonzervativnijim sferama rječnika (fitonimija, ihtionimija i dr.) i, što je najvažnije, nose sigurne i očite oznake prijelaza kroz dalmatski (romanski predmletački) jezični medij, pa na taj način još jednom indirektno potvrđuju vitalnost i važnost tog autohtonog romanskog jezika na istočnim obalama Jadrana.

U više doprinosa ukazuje se na trojaku mogućnost prodiranja grčkih (i srednjogrčkih) elemenata u otočki i uopće u obalni hrvatski jezik: najbrojnije su zastupljeni primjeri grecizama koje dugujemo dalmatskom posredstvu; manje su brojni oni koje smo primili zahvaljujući posredstvu južnotalijanskog greciteta (Magna Graecia), dok su direktni grecizmi, za koje su neki autori smatrali da su najbrojniji, u obalnim govorima gotovo zanemarivi jer se pomnijom analizom lako može utvrditi da su primljeni posredstvom religiozne prakse ili pak nose oznake knjiškog posudjivanja. Najefikasniji test za utvrđivanje posebitosti dalmatinskih grecizama bilo je uspoređivanje fonetskog i semantičkog ponašanja istog grčkog elementa u srpskom i makedonskom, s jedne, i u hrvatskim govorima obalnog poteza, s druge strane.

Nadalje, ti grecizmi koji su za nas, ako se strogo lingvistički gleda, dalmatizmi, tj. romanski element, potvrđuju tezu da nije bilo direktnog jezičnog kontakta između grekofonog i kroatofonog stanovništva u Dalmaciji. Kako je bizantinski suverenitet bio samo nominalan i ograničen na nekoliko urbanih sredina, grčki su leksički elementi mogli prodrijeti u hrvatski jezik samo posredstvom romanskog pučanstva tih gradova, tj. kroz dalmatski jezik. Taj se zaključak potvrđuje s nekoliko konstatacija: (1) dalmatinski grecizmi pokazuju drugačije fonetske i semantičke osobitosti kad ih se usporedi s njihovim etimo-

roškim i semantičkim "dubletama" posudjenim u Srbiji i Makedoniji; (2) fonetske odlike tih izraza ukazuju na prijelaz kroz dalmatski "filtar"; (3) pripadaju onim dijelovima rječnika koji ne postoje na kopnu (pomorska terminologija, ihtionimija i dr.); (4) mogu se ustanoviti, iako u malom broju slučajeva, grčko-romanske hibridne tautologije koje najbolje govore o direktnom dodiru govornika dvaju jezika, dok je takav tip jezične konvergencije na razini monema ili leksije potpuno izostao kad je riječ o grčkim i hrvatskim sastavnicama. Naprotiv, romansko-slavenske hibridne tautologije ustanovljene su u relativno velikom broju slučajeva.

Osnovne zaključke o toj problematici autor je objavio u nekoliko svojih radova (vidi rubriku BIBLIOGRAFIJA) kao i u većem broju priloga u kojima se tretira grčki i dalmatski udio u jadranskoj ihtionimiji.

Vojmir Vinja

ETIMOLOŠKI RJEČNIK NAZIVLJA JADRANSKE FAUNE

Rad (pod privremenim naslovom) "Etimološki rječnik nazivlja jadranske faune" plod je dvadesetipetogodišnje terenske i teoretske aktivnosti autorove. Nakon obavljenih terenskih istraživanja i prikupljanja gradje danas se nalazi u fazi definitivne redakcije.

Ispitana su narodna imena za 202 vrste pripadnika morske faune na 172 točke istočnojadranskog obalnog poteza te na oko 40 točaka u priobalnim mediteranskim zemljama. Ekscerpirana je literatura koja ima veze s ihtionimijom i obradjena arhivska gradja u kojoj se moglo doći do podataka o imenima morskih stanovnika, i to ne samo u našoj zemlji nego i u Italiji, Francuskoj, Španjolskoj i dr., kako bi se dobila što potpunija slika o povijesti ihtionima i denominativnim postupcima pomoću kojih su kod raznih sredozemnih naroda ihtionimi stvarani. Postignut je tako veoma bogat korpus nazivlja svih pripadnika morske faune, tj. imena koja su, kao što je u lingvistici opće poznato, najotpornija na promjene i najžilavije se drže terena na kojem su nastala ili koji ih je primio u svoj jezični sistem.

Obrada gradje provodi se po načelima suvremene lingvistike, luči se sinkronijski od dijakronijskog pristupa, ali se na svakom ihtionimu vodi računa o obim dimenzijama. Etimološka se tumačenja daju uz neprestano vodjenje računa o oba lica jezičnog znaka, pa u načelu nema davanja prevage sadržaju (predmladogramatičarska etimologija) ili obliku (mladogramatičarska etimologija), jer je konačni rezultat njihove interakcije današnji ihtionim. Ispitivanje stranih ihtionima, uglavnom u genetski nesrodnim jezicima, uvelike je olakšavalo, zbog jedinstvenosti konceptualizacije kod brojnih ihtionima, uspostavljanje perti-

nentne i opravdane etimologije za naše nazive.

Rad koji obuhvaća više od stotinu autorskih araka ovako je koncipiran: nakon uvodnih poglavlja (o.1. Uvod; Znakovi, simboli, kratice o.2.) daje se (1.) obris povijesnih okolnosti, (2.) karakterizacija posebitosti u denominaciji ove relativno zatvorene klase i (3.) opis primijenjene metode. Četvrto poglavlje, koje predstavlja jezgro čitavog rada, podijeljeno je na dva dijela: (4.1.) korpus, tj. popis oblika s geografskom distribucijom imena za sve ispitane vrste te s potvrđama naziva u našim pisanim izvorima; etimologija (4.2.) se ne izlaže, kao što je to običaj u djelima ovakve vrste, abecednim redom jer bi takav red, po našem mišljenju, dao krivu sliku pravog stanja i silio nas na neprestano ponavljanje. Etimologije su grupirane po skupinama povezanim najvidljivijim distinktivnim obilježjima sadržaja (semovima). Indeksi na kraju djela (5.1., 5.2., 5.3., 5.4.) olakšavaju snalaženje u gradji i upućuju na sva mjesta na kojima se je raspravljalo o nekom obliku. Kod etimoloških tumačenja neprestano se vodi računa o podudaranju na razini izraza (etimologija strictu senso) i o podudaranju u konceptualizaciji, tj. na planu sadržaja, gdje razjašnjeni strani ihtionimi uvelike olakšavaju i pronalaženje "prave" etimologije i ističu jedinstvenost gledanja na "označenu stvar" kod velikog broja primorskih naroda. Lingvističko-geografski popis za svaku vrstu daje: (a) konstantne crte denominacije dotične vrste; (b) prijedlog našeg imena izabranog za trgovačke, administrativne i prirodopisne svrhe te (c) sistematsku sinonimiku koja bi morala olakšati traženje u veoma raznolikoj stručnoj literaturi. Zaključno poglavlje rezimira opće karakteristike naše ihtionimije u okviru sredozemnog svijeta.

Autor je svoje stavove i metodu lingvističkog tretiranja ihtionimije kao i etimološku obradu nekih dijelova tog korpusa izložio u nizu već objavljenih radova (vidi rubriku BIBLIOGRAFIJA).

Josip Jernej

SKUPLJANJE I KRITIČKO OCJENJIVANJE GRADJE ZA TERMINOLOŠKI RJEČNIK HRVATSKO-ILI SRPSKO-TALIJANSKI

Pitanje skupljanja i usaglašavanja opće društvene i administrativne terminologije na talijanskom jeziku s odgovarajućom terminologijom na našem jeziku postavilo se već prvih godina nakon oslobođenja. Poznato je naime, da je zbog specifičnog razvoja socijalističkog društva nastalo kod nas mnoštvo termina koji u talijanskom jeziku - a ni u jeziku ostalih zapadnih zemalja - nisu imali adekvate.

Stoga se pred kulturne radnike iz kruga pripadnika talijanske narodnosne skupine koja se krajem drugog svjetskog rata našla u granicama nove, socijalističke Jugoslavije postavio problem kako udovoljiti

dvama zahtjevima: 1) da se za novu terminologiju pronadju talijanski adekvati koji bi u najvišoj mjeri odgovarali pojmu našega termina; 2) da se kod toga ne povrijede pravila i duh talijanskog jezika.

Nakon raznih pokušaja na terenu koji su doveli samo do djelomičnih rješenja, Institut za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu preuzeo je na sebe zadatak da pomogne pri tome poslu, osobito pri pročišćavanju velikog broja krivo formiranih izraza i eliminiranju duplikata i triplikata. Tako su god. 1968. utvrđene osnove odgovarajućeg projekta a za nosioca istoga imenovan je dr. Josip Jernej, sveuč. prof.

Trebalo je ponajprije sistematski skupiti gradivo bilo iz raznih publikacija i novina na talijanskom jeziku tiskanih u Istri ili na Rijeci, bilo neposredno u pojedinim centrima na terenu. Taj je posao obavljen kroz pet godina (s jednim prekidom od dvije godine) uz skromnu novčanu pomoć Instituta za lingvistiku i uz suradnju nekoliko stručnjaka. Nakon što je tako prikupljen arhiv od dvadesetak tisuća kartica sa tisućama duplikata i triplikata, trebalo je pristupiti sredjivanju i pročišćavanju tog velikog šarenila. Tu je onda došla na vidjelo tendencija pojedinih centara (Pule, Rovinja, Umaga itd.) da na različite načine, kovanjem različitih izraza, svaki za sebe riješe problematiku prevodjenja nove terminologije. Tako je, npr., naziv "Općinski sabor" bio preveden sa *Parlamento comunale*, *Adunanza comunale*, *Assemblea comunale*; a našu su "zdravstvenu knjižicu" preveli sa *libretto di sanità*, *tessera sanitaria*, *libretto di assicurazione sociale*, *libretto malattie*.

Pri radu na pročišćavanju konsultirani su i članovi raznih talijanskih kulturnih ustanova: profesori talijanskih gimnazija, redaktori novinskih izdavačkih poduzeća u Rijeci, suradnici radiostanice u Koprnu i drugi.

Pročišćeno i kontrolirano gradivo moglo je zatim biti uneseno u veliki Hrvatsko- ili srpsko-talijanski rječnik M. Deanovića i J. Jerneja, štampan u Zagrebu 1975. a koristit će se i u novom izdanju talijansko-hrvatskog dijela tog rječnika koje izlazi 1978. g. Na taj način izbjegnuto je trošak posebnog tiskanja tih termina, a s druge je strane upotrebivo gradivo dano na neposredno korištenje javnosti.

Premda je rad na tome projektu formalno završen, nastavlja se skupljanje novih termina i kratica iz područja samoupravljanja što je osobito aktualno nakon prihvatanja Zakona o udruženom radu.

August Kovačec

ISTRAŽIVANJE ISTRORUMUNJSKOGA DIJALEKTA

Pošto sam u toku g. 1959. pod vodstvom prof. dr. Vojmira Vinje izvršio sondažne ankete u južnim istrorumunjskim selima, a u toku

1961. te ljeta i jeseni 1962. obavio vrlo opsežne radove na prikupljanju i obradi jezične gradje u svim istrorumunjskim naseljima radi izradbe doktorske disertacije, daljnje istraživanje istrorumunjskoga (prije svega govora sela Žejane) prihvaćeno je kao projekt Instituta za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu (g. 1963-1966.; nosilac zadatka prof. dr. Vojmir Vinja) što ga je financirao Republički fond za naučni rad.

Značenje je ovih istraživanja višestruko. Iako je istrorumunjski bio predmetom proučavanja od sredine prošlog stoljeća (Maireseu, Weigand, Popovici, Bartoli, Puscariu i dr.), relativno je malo bilo sustavnih ispitivanja na samom terenu (Bartoli, ankete za Rumunjski lingvistički atlas), a zadnja opsežnija istraživanja obavljena su u toku tridesetih godina ovoga stoljeća. Upravo u zadnjih pola stoljeća odigrale su se društvene i političke promjene koje imaju dalekosežno značenje za razvoj ovoga idioma. Golema većina dosadašnjih proučavanja bila je usmjerena na južne govore, dok je govor sela Žejane (po mnogočemu arhaičniji i bolje očuvan, pa prema tome i značajniji za rumunjsku dijalektologiju i povijest jezika) ostao po strani sustavnog zanimanja lingvisti (ako se izuzme Bartoli i anketa za Rumunjski atlas). Zbog dosta nagle socijalne i kulturne integracije istarskih Rumunja, naročito na jugu, te zbog ekonomskih migracija (i opet prvenstveno na jugu) u zadnje se vrijeme kod stanovitog broja Istrorumunja osjeća dosta jaka tendencija da potpuno napuste svoj jezik ili da mu upotrebu još više suze. I napokon, iako je i u dosadašnjim studijama uvijek istican bilingvizam istarskih Rumunja i njegove posljedice u istrorumunjskom dijalektu (ipak prije svega u rječniku), mnogo se više pažnje pridavalo bilježenju samih rezultata interferencija negoli proučavanju interferencija kao procesa.

U toku 1963., 1964. i 1966. obavljeno je više dopunskih anketa posebice u selu Žejane (ankete s kvestionarom, bilježenje i snimanje tekstova, bilježenje posve spontanog razgovora ili dijelova razgovora bez znanja "ispitanika"), jedna anketa u selima u zaledju Malinske na otoku Krku, jedna anketa u selima Skitača i Škvaranska jugozapadno od Labina te nekoliko sondažnih anketa u mjestima centralne istre za koja se zna, ili se može pretpostaviti, da su bila u kakvoj svezi s Istrorumunjima (stočarska terminologija, onomastika i toponomastika).

Na temelju tih anketa kao i gradje koju sam prikupio prije 1963. izradio sam (pored već objavljenih studija "Notes sur des formes de cas en istroroumain", *SRAZ* 13-14, Zagreb 1962, str. 75-84; "Notes de lexicologie istroroumaine, Sur la disparition des mots anciens et leur remplacement par des mots croates", *SRAZ* 15-16, Zagreb 1963, str. 3-39) radove navedene u rubrici BIBLIOGRAFIJA.

U doktorskoj disertaciji pod naslovom Opis današnjeg istrorumunjskog (rukopis) što sam je obranio u veljači 1965. poslužio sam se u stanovitoj mjeri i gradjom što sam je prikupio u okviru rada na projektu, a dopunjeno izdanje teze na rumunjskom (*Descrierea istroromânei actuale*, Bukurešt 1971, izdanje Rumunjske akademije) u velikoj je mjeri obogaćeno upravo ovom gradjom. Za Antologiju rumunjskih dijalektalnih tekstova u fonetičkoj transkripciji, što je priprema Lingvistički institut u Bukureštu, poslao sam uzorke istrorumunjskih tekstova s fonetičkim i fonološkim komentarom. U rukopisu imam zbirku Istrorumunjskih tekstova u fonetičkoj transkripciji (oko 300 kartica)

zabilježeni direktno, "na sluh", ili pak transkribirani s magnetofonske vrpce. Završio sam također Statistički rječnik uz ove tekstove (oko 400 kartica) koji je također u rukopisu. Velik dio istrorumunjske gradnje iskorišten je i u radu "Bilingvizam - interferencije u morfologiji" što je objavljen u Trećem programu Radio Beograda (proljeće 1975, br. 25, god. VII; str. 459-479).

U najvećem dijelu ovih radova glavnu sam pažnju posvetio, pored samog opisa, proučavanju problema hrvatsko-(čakavsko)-istrorumunjskog bilingvizma i interferencija koje odatle proizlaze, pokušavajući pratiti same procese. U disertaciji sam novim činjenicama potkrijepio, kadšto i uz nova objašnjenja, ono što je već bilo poznato o hrvatskom utjecaju na istrorumunjsku fonologiju (i fonetiku), vokabular i sintaksu. Glavni je interes, kako disertacije tako i ostalih radova, bio usmjeren na ono što mi se činilo i najznačajnijim sa stajališta opće lingvistike, a to je da je upravo istrorumunjski - zahvaljujući specifičnim povijesnim, političkim, kulturnim, psihološkim itd. okolnostima - zoran primjer koji pokazuje kako se i morfologija, ili gramatika u užem smislu, može korjenito izmijeniti pod stranim utjecajem, i kako se jezična konvergencija, kojoj u balkanskom savezu možemo izravno promatrati uglavnom samo rezultate, ovdje može proučavati i u odvijanju. Tako se cijeli podsustavi istrorumunjske gramatike mijenjaju po uzoru na hrvatski čakavski: istrorumunjski je na putu da potpuno izgubi srednji rod rumunjskoga tipa (tzv. "ambigenre", "dvorod"), ali je počeo stvarati kategoriju srednjega roda slavenskog tipa (kod imenica, pridjeva, zamjenica); mogućnost izražavanja "duala" (koji je i u čakavskom samo relikv); uvođenje obvezatnih padežnih oblika uz posudjene hrvatske prijedloge i pojava nekih karakterističnih oblika padeža imenica bez prijedloga u "nekontroliranu" govoru; sintaktičko i morfološko preoblikovanje podsustava "kvalifikativa" i "kvantitativa", uvođenje sistematskih morfoloških mogućnosti za razlikovanje aspekta. Istrorumunjski je jedini romanski idiom koji posjeduje mogućnost dosljednog morfološkog izražavanja aspekta, jedini koji ima srednji rod "slavenskog tipa".

Objašnjenje ovim pojavama treba tražiti u posebnostima istrorumunjsko-hrvatskih kontakata. Već stoljećima bilingvizam je kod istarskih Rumunja opća pojava (danas praktički nema istrorumunja koji nije dvojezičan); kroz dugi niz stoljeća na istrorumunjski je stalno, na cijeloj teritoriji, izravno djelovao jedan jezik (hrvatski; talijanski je utjecaj indirektan i povremen, općeg istrorumunjsko-talijanskog bilingvizma nikada nije bilo); taj je jezik davalac oduvijek, jednostavno zbog životnih potreba, bio jezik većeg prestiža (talijanski samo povremeno i samo za pojedince). Treba posebno istaknuti da kod istarskih Rumunja nikada nisu postojale organizirane institucije (škola, crkva, pismenost na istrorumunjskom; posebna nacionalna svijest - istrorumunji se odreda deklariraju kao Hrvati - itd.) koje bi reprimirale strani utjecaj. Zbog svega toga u pogledu bilingvizma i interferencija ovdje imamo posebnu situaciju: kontakt među jezicima od kojih je jedan "neinstitucionalizirani", pa će i rezultati kontakta biti različiti od onih među tzv. "institucionaliziranim" jezicima, prirodni i neposredni, i moći će duboko zahvatiti i gramatičku strukturu.

Milka Jauk-Pinhak

PRILOZI OPISU JEZIKA HINDI

Znanstveni projekt "Prilozi opisu jezika hindi" izrastao je kao ogranak nastavne i znanstvene djelatnosti na Katedri za indologiju Odsjeka za opću lingvistiku i orijentalne studije Filozofskog fakulteta, gdje je prije desetak godina započela nastava hindskog jezika. Započeto kao skroman jezični tečaj, poučavanje hindskog ubrzo je naišlo na neke temeljne teškoće objektivne naravi: slaba znanstveno-metodološka organiziranost udžbenika pokazala se kao posljedica nepotpune i neadekvatne deskriptivne obrade najmarkantnijih hindskih strukturalnih pojava, od kojih neke nemaju podudarnih ostvarenja izvan novoindoirijskih jezika. Ipak, ustrajnošću i temeljitošću uspjeli smo postepeno i u relativno kratkom razdoblju prevladati glavne teškoće što se javljaju pri svakom pionirskom pothvatu i dovesti nastavu hindskog jezika u fazu u kojoj su nastavnici i najbolji diplomirani studenti sazreli da preuzmu na sebe težak zadatak: zahvatiti u složenost hindske jezične problematike sa svom težinom koju postavlja znanstveni projekt.

Projekt "Prilozi opisu jezika hindi" bio je zamišljen kao širok i raznorodan skup tema o pojedinim pitanjima hindskoga jezičnog opisa koja su se pokazala najtežima u ranijem iskustvu s hindskim jezikom. Rad na tom projektu trebao je pomoći da se izučavanje hindskog jezika razvije u samostalnu stručnu usmjerenost u našoj indologiji i da rado vi poduzeti i izradjeni u okviru projekta postanu temelj za daljnju znanstvenu i nastavnu djelatnost na području hindskog i, s vremenom, drugih novoindoirijskih jezika. Hindi je službeni jezik Republike Indije s kojom našu zemlju vežu brojni zajednički interesi i stavovi u pitanjima međusobnih i međunarodnih odnosa i suradnje. U tim širim kontekstima i uz činjenicu da nam hindski jezični medij približava jedan književno i kulturno vrijedan svijet bavljenje hindskim jezikom prelazi uske strukovne okvire i dobiva značenje u našem cjelokupnom kulturnom, znanstvenom i društvenom životu. Upravo zato projekt "Prilozi opisu jezika hindi" valja promatrati prije svega kao bitno i značajno obogaćanje i proširenje indoloških studija u Jugoslaviji sa centrom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, pa i rezultate postignute u njegovu ostvarenju valja ocjenjivati u užem smislu po znanstvenoj kvaliteti tekstova koje je dao i, u širem smislu, po činjenici da je tim projektom udaren temelj jednom vidu indologije - hindskog filologiji.

Zajednička je osobina radova iz tog projekta da obraduju neka od područja iz hindske fonološke, morfološke i sociolingvističke problematike koja predstavljaju veće teškoće pri izučavanju hindskog jezika. Zato će radovi znače prilog hindskim studijama kod nas i u svijetu. Druga je značajka radova da se temelje na izvornom materijalu one varijante pisanog hindskog koju kompetentni izvorni govornici prihvaćaju kao standard. Gdje god je bilo moguće došla je u primjenu suvremena lingvistička teorija i metodologija.

Člancima nastalim u okviru projekta obuhvaćena su ova područja hinduske gramatike: glagolska morfologija (složeni glagoli intenzivnog tipa, finitni glagolski oblici koji sadrže modalni ili pomoćni glagol, kontrastivna analiza glagolskih oblika koji sadrže participij); tvorba riječi (s posebnim obzirom na tvorbene uzorke preuzete iz sanskerta); statistička obrada grafema (na temelju međunarodne latiničke transkripcije pisma devanāgarī); hindski standard (povijest i sadržaj problema, kao i suvremena rješenja); engleski element u hindskom jeziku (područja leksičkog preuzimanja te fonološke i morfološke adaptacije).

Na temelju rezultata rada na projektu dio ekipe radi na redigiranju udžbenika za hindski jezik, prvog priručnika za neki indijski jezik kod nas. Ovaj rad dobro napreduje, pa se možemo nadati da ćemo u dogledno vrijeme imati uvodni priručnik hindskog jezika primjeren specifičnim potrebama govornika hrvatskog jezika.

Antica Menac

LEKSIKOGRAFSKI RAD NA PODRUČJU RUSKOG I UKRAJINSKOG JEZIKA

Godine 1965. započet je rad na leksikografskoj problematici s područja ruskog i ukrajinskog jezika. Pristupilo se radu na dva odvojena zadatka, od kojih se drugi opet dijelio na dva dijela:

- I. Frazeološki rusko-hrvatski rječnik
- II. a) Ukrajinsko-hrvatski rječnik
- b) Hrvatsko-ukrajinski rječnik

U prvom zadatku, tj. na rusko-hrvatskom frazeološkom rječniku, radili su: viši predavač Irina Arbutova (koja je godinu dana nakon početka rada povratkom na svoje stalno radno mjesto u Lenjingradu prešla raditi na rječniku), lektor Tatjana Korać (koja se uključila u rad nešto kasnije), prof. dr Antica Menac (voditelj zadatka), mr. Milenko Popović (tada asistent), dr. Miho Skljarov (tada predavač), mr. Renata Volos (tada lektor) i Radimir Venturin (tada lektor). Članovi kolektiva izvršili su teoretske i tehničke pripreme i obavili osnovne radove na rječniku. Razradom frazeološke problematike došli su, međutim, do zaključka da moraju proširiti područje istraživanja ruske frazeologije, i to tako da pored uže shvaćene, idiomatske frazeologije uzmu u razmatranje također osnovnu terminologiju i nepotpuno frazeologizirane veze riječi.

Takvo shvaćanje zadatka dovelo je do toga da je on kasnije prešao u samostalan projekt o kojem smo govorili na drugom mjestu¹.

U drugom zadatku, tj. na Ukrajinsko-hrvatskom i Hrvatsko-ukrajinskom rječniku, radila su dva autora, i to Alla P. Koval, tada docent Filološkog fakulteta Sveučilišta u Kijevu, i dr. Antica Menac, tada izvanredni profesor Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Prvi dio rada na ta dva rječnika proveden je vrlo intenzivnim radom za vrijeme jednogodišnjeg boravka A. P. Koval u Zagrebu. Tada su određeni principi sastavljanja rječnika i sakupljen je osnovni leksički materijal. Za ukrajinsku je stranu konzultiran prvenstveno Ukrajinsko-ruski rječnik u redakciji V. S. Iljina pa neki drugi dvojezični ukrajinski rječnici, a za hrvatsku stranu Dežanović-Jernejev Hrvatsko-talijanski rječnik, Putančev Hrvatsko-francuski, Matičin rječnik, i dr. Poslije odlaska ukrajinskog autora iz Zagreba rad se nastavio odvojeno - u Kijevu i Zagrebu. Bilo je određenih teškoća u vezi s odvojenim radom, a i drugih, tehničke i financijske prirode, no rad je ipak uspješno priveden kraju, i sada imamo gotov i natipkan rukopis Ukrajinsko-hrvatskog rječnika s preko 18.000 ukrajinskih riječi i izraza i Hrvatsko-ukrajinskog rječnika otprilike istoga opsega.

Rječnici obuhvaćaju osnovni leksik obaju jezika i, kad ugledaju svjetlo, moći će ispuniti prazninu u kontaktima dvaju naroda.

B I L J E Š K E

1. Vidi Bilten br. 1, str. 69-70, i Bilten br. 2, str. 27.

Antica Menac

ISTRAŽIVANJE FRAZELOGIJE U RUSKOM I HRVATSKOM KNJIŽEVNOM JEZIKU

U prošlom broju Biltena objavili smo u rubrici ISTRAŽIVANJA U TOKU kratki prikaz rada na zadatku "Istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku"¹. Budući da je sa 1975. godinom rad na tom zadatku uglavnom završen, osvrnut ćemo se opet na nj ovim kratkim izvještajem imajući prvenstveno u vidu one aspekte o kojima se u prošlom prikazu nije govorilo.

Početni radovi na spomenutom zadatku započeli su još 1965. godine² i postepeno su prerasli u vrlo intenzivan kolektivan oblik rada. Kolektiv od šest članova Katedre za ruski jezik Filozofskog Fakulteta u Zagrebu skupljao je i klasificirao frazeologiju ruskog i hrvatskog književnog jezika imajući u vidu kako sastavljanje velikog frazeološkog rusko-hrvatskog rječnika tako i šire rješavanje frazeološke problematike s različitih aspekata.

Ukupno je ispisano preko 85.000 kartica; od tog broja na 35.000 kartica daje se potpuna obrada, a ostale kartice upućuju na njih. Tako je svaka samostalna riječ koja ulazi u sastav frazeologizma registrirana abecednim redom da bi se izbjegli nesporazumi u vezi s onim

frazeologizmima koji imaju varijabilan sastav ili nedovoljno čvrst poredak sastavnih elemenata.

Obrada obuhvaća nekoliko elemenata. Tu se, u prvom redu, utvrđuje sastav i granice frazeologizma. Dok neki frazeologizmi - ovdje uzimamo primjere na ruskom jeziku - imaju nepromjenjiv sastav, i stalan poredak elemenata (npr. Ахиллесова пята), drugi se pojavljuju u varijantama različitog tipa. Tako se neki, bez promjene osnovnog značenja, pojavljuju u različitim oblicima veza sastavnih elemenata, npr. голова на плечех у кого і иметь голову на плечех, какой ветер занёс і каким ветром занёс; neki imaju u svom sastavu fakultativno izostavljive elemente, npr. ни аза (в глаза), держать под (своим) крыльцом. Kod nekih se frazeologizama jedan element može zamijeniti sinonimnom riječju - прятать глаза (взгляд, взор), бросать (кидать, швырять) слова на ветер; kod drugih se pak jedan element zamjenjuje riječju koja joj nije sinonim, a frazeologizam u cijelosti ipak ne mijenja značenje: сесть в лужу (калошу), на дружеской (короткой) ноге. U okviru istog frazeologizma jedan se element može pojaviti u različitim padežima (воды/водой не замутит) ili brojevima (под замком/под замками), odnosno imati ili nemati stilistički obilježene sufikse, npr. заморить червяка/червячка, буйная голова/головушка. Kao opća pojava kod glagolskih veza susreće se mogućnost javljanja glagola u svršenom i nesvršenom vidu (найти/находить общий язык), a zatim i promjene glagola po načinima i vremenima. Posebno je važno pitanje rekcije od koje ponekad zavisi i značenje frazeologizma - npr. закрывать глаза на что, закрыть глаза кому, закрыть глаза кому на что.

Pored spomenutih pitanja kojima se proučava sastav frazeologizama obradjena je i njihova stilistička vrijednost (knjiški, razgovorni, vulgarni i dr. stil), zatim njihova terminološka pripadnost (kemija, anatomija, lingvistika i dr.), a označena je i upotrebna ograničenost, i to mjesna i socijalna (dijalekt, žargon) ili vremenska (arhaizam, historizam, neologizam) i dr.

Pored takve obrade ruskih frazeologizama razradjeno je ujedno i adekvatno značenje u hrvatskom književnom jeziku. Tu se nastojalo da se ruski frazeologizam tumači hrvatskim frazeologizmom jednake stilske i upotrebne vrijednosti; u većini slučajeva navodi se i po nekoliko bliskih frazeologizama koji se ponekad nadopunjuju - ukoliko to traži obuhvatnost značenja -- i slobodnijim vezama riječi odnosno opisom.

Pored osnovnog dijela rada, koji se kolektivno provodio lo sati na nedjelju, pojedini članovi kolektiva rade i na posebnim temama s područja frazeologije te su tako objavili i niz radova koji se navode u rubrici BIBLIOGRAFIJA.

B I L J E Š K E

1. Bilten Instituta za lingvistiku, br. 1, str. 69-70.
2. O počecima toga rada govori se u prikazu "Leksikografski rad na području ruskog i ukrajinskog jezika", Bilten Zavoda za lingvistiku, br. 2, str. 26.

Zlatko Vincec

POVIJEST HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG JEZIKA 19. STOLJEĆA

Povijest hrvatskoga književnog jezika 19. stoljeća osnovna je preokupacija dra Zlatka Vinceca u njegovu istraživanju našega književnog jezika. Složene, da ne reknemo u određenom času i heterogene, crte u životu odvojenih hrvatskih pokrajina, crte koje su nastale u dugom podvojenom njenom životu, našle su svoj odraz i u raznolikoj jezičnoj praksi i u pogledima na to kakav treba da bude književni jezik za potrebe zajedničke i pomladjene hrvatske književnosti od tridesetih i četrdesetih godina 19. stoljeća. Odredjene različitosti nastaju u odabiranju pojedinih jezičnih tipova te se na taj način javljaju i tako zvane filološke ili lingvističke škole ili pravci. Autor je potanko obradio upravo te raznolike filološke škole u razvoju hrvatskoga književnog jezika 19. stoljeća. Najpoznatija je od njih bila Zagrebačka škola, ali su postojale i Riječka škola i Zadarski jezično-kulturni krug, koji je u našoj znanstvenoj javnosti bio ponajmanje proučen.

Autor je čitavu tu problematiku proučio u pojedinostima i u cjelini i izložio je u knjizi pod naslovom "Putovima hrvatskoga književnog jezika 19. stoljeća (Lingvističko-kulturnopovijesni prikaz filoloških škola i njihovih izvora)", upravo u tisku kod Sveučilišne naklade "Liberal". Pri tome se obazirao ne samo na čisto filološka i lingvistička pitanja nego je svoja istraživanja usko povezivao s povijesnom, nacionalnom, pa i političkom stvarnošću toga vremena. To preplitanje vanjskih, historijskih, i unutrašnjih, lingvističkih činilaca karakterizira čitavo autorovo istraživanje.

Iako se u knjizi opisuje jezična problematika 19. stoljeća, ipak je u uvodnom dijelu dan opći presjek i pregled hrvatskog književnog jezika od Bašćanske ploče do sredine 18. stoljeća, do Kačića i Reljkovića - kako bi osnovna problematika dobila potreban okvir, dubinu, osvjetljenje kao i perspektivu za istraživanje povijesti hrvatskoga književnog jezika 19. stoljeća. Uz to je dodano i novo poglavlje u kojemu se očitava manje poznati jezični razvitak do tridesetih godina 19. stoljeća.

U hrvatski jezični standard ugrađena je, naime, i jezična tradicija što ju je do visokog stupnja uzdigao već Kačić i Reljković, a u 19. stoljeću osobito je to cijenio tzv. Zadarski jezično-kulturni krug, ali i druge jezične škole. U suvremenom našem književnom jeziku ostale su i tekovine Zagrebačke filološke škole, središnjeg, prostranog jezičnog pravca u 19. stoljeću u Hrvata, koji je davao rezultate svoga rada gotovo u najpresudnijem razdoblju u oblikovanju moderne hrvatske nacije i u doba njegova intenzivnog civilizacijsko-kulturnog i jezičnog razvitka.

Prikazujući u pojedinostima čitavu tu složenu problematiku kao i oštre borbe oko pojedinih jezičnih osobitosti karakterističnih za jezične škole, autor je bio svjestan da sve to nisu u svoje doba bile puke tričarije, nego da su se ispod oštrih zauzimanja za pojedina je-

zična i pravopisna rješenja krila i različita stanovišta, različite ideologije, što nije moglo biti nevažno, pa otuda i velika borbenost u zastupnika pojedinih jezičnih pravaca. - Bez poznavanja svoje prošlosti, pa i povijesti svojega književnog jezika, njegovih putova i mijena ne može se u potpunosti razumjeti ni jezični kontinuitet, kao ni njegove težnje u sadašnjosti i u budućnosti.

Radoslav Katičić

OSOBNNA ONOMASTIKA RIMSKOG ILIRIKA

Taj znanstveni projekt imao je za cilj da u razdoblju duljega daha temeljito skupi i obradi obavijesti što se o domaćem stanovništvu ilirskih provincija Rimskoga carstva mogu skupiti na temelju osobnih imena. Vrela za takav studij većinom su epigrafska, jer se domorodačka imena nalaze na natpisima, većinom nadgrobnim i zavjetnima. Takva se imena na natpisima javljaju razmjerno rijetko jer su za to potrebne posebno povoljne okolnosti. Stanovništvo nekoga kraja mora naime biti toliko romanizirano, odnosno helenizirano, da postavlja natpise, a ipak ne sasvim, tako da na tim natpisima zapisuje svoja domorodačka imena, a ne grčka i latinska kakva poprma kad se akulturacija antičkom svijetu ostvari do kraja. Skupljanje materijala za antroponimijske studije tog projekta zahtijevalo je dakle temeljito proučavanje kulturne situacije u pojedinim plemenima i autonomnim jedinicama rimske provincijalne uprave.

Posebno je važno bilo istražiti prostornu raspodjelu pojedinih imenskih elemenata i tako utvrditi koji su od njih u rimskom Iliriku domorodački. To je važan rezultat istraživanja, jer mnoga imena nisu u tom pogledu ničim obilježena, a sve što u Iliriku nije ni grčko ni rimsko ne mora još ni izdaleka biti domorodačko. Takvo utvrđivanje prostorne raspodjele obuhvaćalo je u nekim slučajevima i čitavo carstvo. Ipak je samo takav dugotrajan i mučan posao mogao dati valjanu podlogu za studij ilirske antroponimije. Ovakav šire zasnovan projekt omogućio je to.

Istraživanje prostorne raspodjele imenskih elemenata dovelo je i do najbitnijih rezultata samoga projekta: otkrivanja i utvrđivanja domorodačkih imenskih područja u samom Iliriku. Tradicionalno, ilirske su se provincije gotovo čitave uzimale kao jedno i više manje jedinstveno etničko i jezično područje. Štogaod se na tom području smatralo domorodačkim uzimalo se kao da svjedoči o tom jednom ilirskom narodu, a imena sa svih krajeva ilirskih provincija nastojala su se povezati u jedinstvenu sliku "ilirskog jezika". Kako se o tom jeziku imalo vrlo malo podataka, a željelo se o njemu znati mnogo, nudjale su se i prihvaćale i vratolomnije kombinacije, sve na temelju pojedinosti razbacanih na dalekom prostoru i potvrđenih u heterogenim kontekstima

realnih povijesnih zajednica i situacija.

Baš osobna imena predstavljaju zgodno polazište da se prevlada takva situacija. Sačuvano ih je razmjerno dosta, i s priličnom se točnošću može odrediti kojoj zajednici ili kojem kraju i kojem vremenu pripadaju njihovi nosioci. Razmatrajući realne povijesne prilike, kretanje stanovništva, trgovačke putove i sl. može se utvrditi koje su potvrde nekoga domorodačkoga imena doista autohtone, a koje potječu od osoba koje su napustile svoje prvobitno zemljište. Sve su se te metode u tom projektu dosljedno primjenjivale i odatle se onda u rezultatu pokazala nova slika o imenskim područjima kod domorodačkoga stanovništva u ilirskim provincijama Rimskoga carstva. Ta slika radikalno mijenja stare predodžbe o Ilirima kao jedinstvenom narodu. Pokazalo se da njihova domorodačka imena tvore tri jasno izražena i omeđena imenska područja.

Veliki dio provincije Panonije, sve što je sjeverno od Drave i južno od nje sve do razmedja gradskog područja Andautonije (Zagreba) i Šiscije (Siska) bio je nastanjen narodom s keltskim imenima. U dolini Kupe, u savsko-dravskom medjurječju i u dolinama Vrbasa, Bosne i Drine prostiralo se jedno posebno imensko područje. Povijesna vrela dopuštaju nam da ga identificiramo s etničkom skupinom Panonaca koja je držala upravo te krajeve. Istom imenskom području pripadaju i Japodi u dolini Une i u Lici, a s njima i moćni Delmati što su držali veliko područje u unutrašnjosti na krškim poljima južne Bosne, na obim padinama Dinare, u dolini Cetine pa sve do mora između njezina ušća i ušća Krke. Unutar toga imenskoga područja Delmati svojom antroponimijom pokazuju izrazito individualno obilježje, ali jednako nedvojbeno pripadaju širem antroponimijskom području kojemu pripadaju i Panonci i Japodi. To imensko područje nazvali smo delmatsko-panonsko.

Od ušća Cetine na jugoistok, već od Nova (Imotskoga) počinje drugo imensko područje. Pripadaju mu Ardijejci oko Biokova i plemena uz Neretvu, pa plemena oko Skadarskoga jezera i ona u gorovitom zaledju Boke kotorske. To se imensko područje proteže dalje na Albaniju i na susjedne predjele Makedonije. I ono ima svoju vrlo izrazitu fizionomiju. Kako se to imensko područje poklapa sa starim ilirskim kraljevstvom i s prvobitnim rimskim Ilirikom, to se osobno nazivlje onda s punim i najvećim pravom može nazvati upravo ilirskim.

Na sjever od ušća Krke, pa od nje sve do Zrmanje, i dalje po kvarnerskim otocima širi se, ne prelazeći Velebit, treće imensko područje, vezano za pleme Liburna. I ono ima svoju izrazitu fizionomiju i jako se razlikuje od drugih dvaju, ali zato pokazuje duboke veze s domorodačkom antroponimijom Istre i venetskoga primorja. To se imensko područje najprikladnije može nazvati sjevernojadranskim.

Projekt je tako dao novih i neočekivanih rezultata i oni su publicirani u raznim časopisima i zbornicima i danas su većinom pristupačni javnosti. Tek monografija o domaćoj antroponimiji antičke Istre još nije dovršena. Svi ti rezultati tiču se, dakako, samo osobnih imena, a odatle ne valja prenatragovati stvarati i druge zaključke. Ipak su podaci o tim imenskim područjima znatni i za povijest etničkih i jezičnih odnosa jer i tu upućuju na situaciju o kakvoj se prije nije pretpostavljalo da bi mogla postojati.

Željko Bujas

ENGLESKO-HRVATSKI LEKSIKOGRAFSKI KORPUS

Nema lingvista koji, radeći na raznim leksikografskim poslovima (posebno na sastavljanju i redigiranju dvojezičnih rječnika), nije pomislio na olakšice koje bi pružala iscrpna, a fleksibilna, leksikografska datoteka. Dobro strukturirana, ona bi omogućavala mnogostrane analitičke zahvate, ubrzavajući leksikografski posao i čineći ga sustavnijim i pouzdanijim - dakle i lingvistički vrednijim. Glavna zapreka sastavljanju takvih leksikografskih datoteka bio je uvijek ogroman opseg nezaobilaznog mehaničkog dijela posla. Zato je u osnovnu zamisao ovog projekta ugrađena kompjutorska metodologija kao ravnopravna lingvističkoj.

S obzirom na ograničeno trajanje projekta, ali i na pedagoški potencijal takva pionirskog posla, odlučeno je da se spomenuta datoteka zasniva na jednom, vodećem, dvojezičnom rječniku te da se ta gradnja konvertira u smjeru hrvatski jezik → strani jezik tehnikom kompjutorskog kontekstualnog konvertiranja (već provjerenog u dva ranija projekta). Odabran je *Englesko-hrvatski rječnik*, R. Filipović i sur., Zora, Zagreb, 1971, 1467 str. (od čega 1197 str. čistog rječničkog teksta).

Sav taj opsežni tekst (preko 1.000.000 engleskih i hrvatskih riječi) prošao je nekoliko faza obrade: prepisivanje na fleksorajteru, vizualno kolacioniranje, ispravljanje grešaka nastalih prepisivanjem, pri čemu je rješavano bezbroj tehničkih problema. Od konačnog, ispravljenog teksta u obliku magnetskog zapisa izradjena je 1975. u zagrebačkom Elektroničkom centru hrvatsko-engleska konkordancija Zorinog englesko-hrvatskog rječnika. Njezin opseg: 7994 str., odnosno 487.634 hrvatske riječi-stožernice s kontekstom od pedesetak znakova s obje strane, te uz oznaku lokacije u izvornom tekstu rječnika.

Tako strukturirana leksikografska datoteka omogućuje, ili olakšava, razne leksikografske zahvate:

- 1) Dopunu postojećih hrvatsko-engleskih rječnika. (Ranija ispitivanja pokazuju da je 69% konvertirane dvojezične leksikografske gradnje neposredno iskoristivo za rječnik obratnog smjera; u našem slučaju to znači da smo dobili 336.000 korisnih hrvatsko-engleskih jedinica /parova/)
- 2) Generiranje hrvatskih-sinonimskih grozdova.
- 3) Iscrpno istraživanje kontrastivnog potencijala dvojezičnog rječničkog teksta, osobito u tvorbi riječi. (Samo prefiks pre-, na primjer, može se istraživati na blizu 6.000 jedinica.)
- 4) Sastavljanje stručnih glosara. (Na primjer, dobili smo 564 jedinice označene sa *zool*, 215 sa *print* itd.)

5) Frazeološka i kolokacijska istraživanja. (Samo imenica prst javlja se na 132 mjesta.)

6) Ujednačavanje redaktorskih zahvata u izvorni tekst rječnika.

Već ova datoteka omogućuje i traži obradu ne kraću od petogodišnje. Iz stvorenog osnovnog magnetskog zapisa Zorinog rječnika drugi će istraživači moći još niz godina generirati najrazličitije specifične datoteke, na primjer:

- a) odostražnu HE, normalnu EH i HE datoteku tvorbenih elemenata;
- b) datoteku za kvantifikacijska ispitivanja strukture dvojezičnih rječnika;
- c) datoteku za jezična statistička modeliranja i drugo.

Projekt je zamislio i vodio prof. dr. Željko Bujas. Asistenti projekta bili su: dr. Dunja Jutrović (1972) i prof. Maja Bratanić-Čimbur (1972-1975), koja je obavila pretežan dio najtežeg posla (vizualno kolacioniranje). Kompjutorsko programiranje izvršili su dipl. ing. Milutin Cihlar, te (u nekim završnim fazama) asist. dipl. ing. Šandor Dembitz. Prijepis teksta na fleksorajter i neke faze kolacioniranja obavilo je 9 studenata Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Rudolf Filipović

HRVATSKI TOPONIMI U ENGLESKOJ PUTOPISNOJ LITERaturi OD 16. DO 19. STOLJEĆA

Proučavajući englesko-hrvatske književne veze i tražeći povijesnu pozadinu književnih odnosa utvrdio sam da su književne veze u prošlom stoljeću samo dio vrlo razvijenih kulturnih veza koje su se razvijale na osnovi interesa Engleza za taj dio Evrope. Najbolju sliku tih veza i interesa nalazimo u engleskim putopisima i u djelima engleskih istraživača. Ta su djela vrijedni izvori najrazličitijih informacija o Hrvatskoj, a u njima su toponimi veoma vrijedni podaci.

Projekt je imao dva zadatka: 1) utvrditi izvore iz kojih će se ekscerpirati toponimi; 2) sastaviti korpus koji će se dalje analizirati i poslužiti kao osnova za daljnje proučavanje tih toponima. Unutar prvog zadatka sastavljena je iscrpna bibliografija s osobito vrijednim popisom velikih zbirki putopisa iz 16. i 17. stoljeća, koje su u to vrijeme bile vrlo popularne i mnogo se čitale. Kao prvi tiskani izvor u kome se javljaju naši toponimi utvrdili smo putopis Sir R. Guylfordea, tiskan 1511, i sačuvan u samom jednom primjerku.

U sklopu drugog zadatka, pošto su šifrirane sve kartice prema izvorima i označene godine pojave toponima, utvrđene su sve postojeće

varijante i njihov današnji ekvivalent. Toponimi su klasificirani tako da korpus pruži što više podataka za analizu porijekla i razvoja toponima. Tako uređen korpus pruža niz podataka o hrvatskim toponimima u engleskoj putopisnoj literaturi u toku nekoliko stoljeća kao što su: broj varijanata, čestoću i vrijeme njihova javljanja, izvori u kojima su upotrijebljeni i njihov današnji oblik. Na tako pripremljenom korpusu izvršit ćemo dalje analize i napisati studiju koja će se kasnije objaviti.

I STRAŽIVANJA U TOKU

Stjepan Babić

RJEČNIK NASELJENIH TOPONIMA I NJIHOVIH ETNIKA I KTETIKA

Priručni rječnik hrvatskoga književnog jezika, ma kako velik bio, ne može obuhvatiti ni sve riječi općega jezika, a kamoli riječi svih pojedinih struka, pogotovu u današnje vrijeme kad novi nazivi naviru bujnice. Zato se javlja potreba za izradom specijalnih rječnika. Jedan je od njih i rječnik naseljenih toponima, njihovih etnika i ktetika. Naseljenih toponima ima samo u SR Hrvatskoj oko 20 000. Ako uzmemo da svaki ima po dva etnika, za m. i ž. rod, i jedan ktetik, već samo to iznosi oko 70 000 riječi. A jedan ovakav rječnik trebao bi obuhvatiti i druge toponime i njihove etnike i ktetike.

To područje tvori svoju cjelinu, ima specifičnu problematiku, i jezičnu i društvenu, pa je najbolje da se riječi s toga područja nadju u jednom rječniku sa svim potrebnim podacima. Tako će se rasteretiti rječnik općega književnog jezika, a s druge će strane svakom zainteresiranom dati odgovor na gotovo svako pitanje iz ovoga područja. Dosada ne samo da taj odgovor često nismo mogli naći, nego katkada nismo bili sigurni u nj ni kad smo ga našli jer su dosad bili primjenjivani različiti kriteriji. Zato je ovakav rječnik potreban jer je naša književnojezična praksa najneustaljenija upravo na tom, iako inače veoma starom području. Nije bilo ni valjanih normativnih pogleda na tu problematiku, a ono što je od gradje dosad skupljeno i zabilježeno razasuto je po raznim rječnicima i priručnicima, nije potpuno, a nije ni dovoljno pouzdano, jer, da navedemo samo jedan primjer, ili se nije uzimao u obzir mjesni lik ili se uzimao samo on.

Zbog toga sam se sa suradnicima prihvatio zadatka da s jedne strane skupimo sve potrebne podatke, prvenstveno na terenu, a s druge da se ta problematika osvijetli teoretski i da se nadju prihvatljiviji kriteriji koji bi se primijenjivali kad postoji različit izbor ili kad je problem u određivanju književnoga lika onom mjesnom koji u svom izvornom liku ne može ući u književni jezik. Nastojao sam da ti kriteriji budu razmatrani u što širem krugu, kao što pokazuje članak "Prezimana, toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku", Jezik, XXIII, str. 139-144. Osnovne jedinice etnika i njihove medjusobne odnose obradio sam u raspravi "Tvorba etnika u dijalektima i u hrvatskom književnom jeziku" (50 str. rukopisa) koja će izaći u idućem broju časopisa Onomastica Jugoslavica. Tako su izvršene najnužnije pripreme da se pristupi samom poslu i da se može očekivati uspješan završetak.

Rječnik bi obuhvatio sve naseljene toponime i njihove etnike i kŕetike s područja SR Hrvatske, od ostalih republika SFRJ u izboru, vjerojatno prema veličini i značajnosti naseljenog mjesta, zatim nazive svih kontinenata i država svijeta i etnonime značajnijih etničkih formacija koji nemaju svoje države. Od gradova stranih država bit će uneseni oni koji imaju potvrđene etnike, a etnici su u češkoj upotrebi. Sve će biti obilježeno naglaskom, a uz toponim rod, broj i genitiv kad je to potrebno, karakter toponima (selo, grad, kontinent, država, pokrajina ...), a za SFRJ i općina u kojoj se mjesto nalazi. Dakako dalji će rad zahtijevati da se mnoge pojedinosti preciziraju, ali početni su poslovi već tako podmakli da je to područje normalnog stručnog rješavanja problema koji u ovakvom poslu nailaze.

Antica Menac

HRVATSKA FRAZEOLOŠKA PROBLEMATIKA

U okviru projekta "Proučavanje hrvatskog književnog jezika" pokrenut je rad na zadatku "Hrvatska frazeološka problematika".

Treba konstatirati da se frazeologiji hrvatskog književnog jezika nije dosad posvećivala veća pažnja, što odudara od opće tendencije interesa za frazeološku problematiku, tako karakterističnog za proučavanje drugih jezika posljednjih godina. Tako se kod nas u školskim udžbenicima hrvatskog književnog jezika frazeologija i ne spominje, frazeoloških rječnika nema, a u jednojezičnim i dvojezičnim rječnicima općega tipa u kojima se navode frazeološki izrazi, nije razradjena njihova upotrebnost i stilski vrijednost.

Frazeologiju hrvatskog književnog jezika počinje se u okviru ovog zadatka proučavati sistematski i s različitih aspekata. Ona se prikuplja iz različitih izvora - jednojezičnih i dvojezičnih rječnika, književnih, znanstvenih, publicističkih i drugih tekstova, iz novinskog jezika itd. Uzima se u razmatranje frazeologija u užem smislu (idiomatika), opća terminološka frazeologija, zatim tzv. krilatice (književni) i drugi općepotrebni citati), stalne veze riječi kao i one koje pokazuju tendenciju čvrstog međusobnog povezivanja. Proučava se podrijetlo frazeologije (nacionalna, posudjena, međunarodna), stilistička vrijednost (knjiška, razgovorna, vulgarna itd.), različita upotrebnost ograničenja, na pr. lokalna (dijalektizmi), socijalna (žargonizmi), vremenska (arhaizmi, historizmi, neologizmi) i drugo. Posebno se proučava struktura i sastav frazeologizama (stalni sastav, izostavljivi dijelovi, zamjenjivi dijelovi). Uzimaju se u razmatranje i pitanja frazeološke sinonimije, homonimije i antonimije, semantički odnosi između grupa frazeologizama kao i između frazeologizama i riječi.

Kolektiv koji je započeo rad na iznesenoj problematici radio je nekoliko godina na uspoređivanju ruske i hrvatske frazeologije i na sastavljanju rusko-hrvatskog frazeološkog rječnika¹. U tom je radu stekao veliko iskustvo, sustavnost u pristupu frazeološkoj problematici i sigurnost u procjenjivanju ponekad teških pitanja. Treba spomenuti da je u radu na prijašnjim projektima sakupljen vrlo bogat frazeološki materijal koji će se korisno upotrijebiti na sadašnjem zadatku. U toku je preokretanje upravo završenog rusko-hrvatskog frazeološkog rječnika, čime se dobiva osnovni materijal za dalje proučavanje.

B I L J E Š K E

1. Vidi izvještaje o projektima "Leksikografski rad na području ruskog i ukrajinskog jezika" (str.26.) i "Istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku" (str.27.).

Milka Jauk-Pinhak

PROBLEMI LEKSIKOLOŠKO-SEMANTIČKIH KORESPONDENCIJA HINDSKOG I HRVATSKOG JEZIKA

U izučavanju hindskog jezika danas u Indiji i u svijetu osim studija opisnoga tipa znatna se pažnja i interes posvećuju leksikološkim studijama. One su direktno relevantne za problem formiranja hindskog standardnog jezika, tj. za usvajanje onog nadregionalnog jezičnog medija koji omogućuje cjelovito komuniciranje s najvećim dijelom vodećih suvremenih kulturnih vrijednosti indijskog potkontinenta. Ovakve studije također dobivaju znatnu praktičnu važnost u svjetlu tendencija što ih Indija danas pridaje svom službenom jeziku. U tom smislu ovaj je problem jednako važan i za neindijske sredine.

Leksikološke studije uključuju tako u jednakoj mjeri teoretska i praktična pitanja, pa otvaraju mogućnosti za teoretskometodološka proučavanja i za sastavljanja praktičnih priručnika zanimljivih za šire krugove. Pitanja koja će nametnuti leksikološki studij hindskog jezika u kontrastivnom pristupu prema hrvatskom slijedeća su: odabir leksičkih jedinica, određivanje njihove stilističke vrijednosti i odnosa prema sinonimima, podrijetlo, davanje ekvivalenata u našem jeziku, posebnosti semantike obaju jezika.

Kako ne postoji baš nikakva tradicija takvih studija kod nas, ovaj projekt predstavlja pionirski rad u našim okvirima. Zbog toga je praćenje sličnih projekata u drugim centrima i kontaktiranje s njima od osnovne važnosti.

Na projektu radi ekipa suradnika Odsjeka za opću lingvistiku i orijentalne studije Filozofskog fakulteta koja ima radnih iskustava na izučavanju hindskog jezika, zajedno s jednim izvornim govornikom hindskog jezika koji ujedno dobro zna hrvatski.

Rezultati rada na ovom projektu trebali bi biti dvojaki: monografske obrade hindsko-hrvatskih semantičkih podudarnosti i materijal za hindsko-hrvatski rječnik. Dobivanjem rječnika naša indologija dobiva (uz gramatiku koja je u pripremi) potpuni aparat potreban za daljnji istraživački, prevodilački i pedagoški rad i podiže se do razine razvijenog indološkog centra.

Zlatko Vince

HRVATSKI KNJIŽEVNI JEZIK S KRAJA 19. I PRVE POLOVICE 20. STOLJEĆA

Nadovežujući se na svoju temu o razvoju hrvatskoga književnoga jezika 19. stoljeća, autor nastavlja svoja istraživanja i u 20. stoljeću.

U ovom dijelu svojih proučavanja pisac najprije polazi od kraja 19. stoljeća, obradjujući potanko uvjete u kojima su stekli nadmoć Karadžić-Daničićevi pogledi na književni jezik i pravopis. Pri tome ne opisuje samo kapitalna pravopisna i jezična djela koja su tada nastala (Brozov Hrvatski pravopis, 1892, Maretićevu Gramatiku i stilistiku hrvatskoga ili srpskoga književnog jezika, 1899. i Broz-Ivekovićev Rječnik hrvatskoga jezika, 1901) i ne obazire se samo na nacionalno-političke prilike toga vremena nego nastoji proniknuti i u dublje razloge i motive upravo takva razvoja našega književnog jezika. Dosad to nije bilo ni u cjelini ni u potpunosti istraženo.

Rad bi se nastavio proučavanjem jezične problematike na prijelomu stoljeća, prateći u stopu gotovo sve tadašnje časopise, novine i zbornike, osobito Nastavni vjesnik, Vienac, Srpski književni glasnik, Ljetopis JAZU, Rad JAZU, Hrvatsku njivu, Jugoslovensku njivu, Hrvatsko kolo, Letopis Matice srpske, Veda, Brankovo kolo i dr., ukoliko u njima ima jezičnih priloga.

Poseban predmet proučavanja toga razdoblja predstavlja Vedina anketa o "Jugoslovenskem vprašanju" (Veda, 1913) kao i "Anketa o južnom ili istočnom narječju u srpskohrvatskoj književnosti", objavljena u Srpskom književnom glasniku 1913. i 1914. Ne samo sumarni prikaz nego potanka analiza takvih raspravljavanja baca ilustrativno svjetlo na tadašnja gledanja na naš književni jezik. Te se misli nastavljaju i kasnije, tako, na primjer, u stavu prof. Tome Maretića kako ga je iznio

u Ljetopisu JAZU 1921. i onda 1922. u prilogima dra Nikole Andrića, posebno u višekratnoj polemici s prof. J. Živanovićem (u Brankovu kolu i dr.)

Kraj svjetskoga rata i poratno razdoblje poseban je predmet istraživanja, kao i prikaz svih važnijih jezičnih publikacija, stavova i izmjene gledišta o književnom jeziku i pravopisu (koji se mijenja 1929. pa zatim 1940. i sl.). Ne samo spomenuta pitanja nego i mnoga druga predmet su autorova istraživanja književnog jezika 20. stoljeća.

Pomno i cjelovito istraživanje svih važnijih činjenica u povijesti našega standardnog jezika i našega pravopisa potrebno je i za pravilno shvaćanje i naše jezične prošlosti i njegova skladnoga jezičnoga kontinuiteta.

Rudolf Filipović

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG ILI SRPSKOG I ENGLSKOG JEZIKA

(Jugoslavenski hrvatskosrpsko-engleski kontrastivni projekt - YSCECP)

Kontrastivno proučavanje engleskog prema hrvatskom ili srpskom jeziku ušlo je u treću fazu koja se direktno nastavlja na rad izvršen u toku prve i druge faze, a uvodi i dva nova aspekta ispitivanja u okviru kontrastivne analize, psiholingvistički i sociolingvistički aspekt.

Radovi se, započeti u prve dvije faze, nastavljaju jer nisu izvršene ni sve analize, niti su napisani svi izvještaji (koji se tiskaju u publikaciji Reports), a nisu završene ni sve studije na osnovi kojih bismo trebali napisati monografiju ili neke druge finalne produkte ovog projekta. U toku prvih dviju faza riješili smo sva teoretska i metodološka pitanja u vezi sa spomenutim projektom, pa se rad u toku treće faze odvija po utvrdjenim principima. Glavna se aktivnost koncentrirana na izradu studija koje se pišu uz pomoć kontrastivnih konkordancija Brownovog korpusa izradjenih na kompjutoru.

Iako već i studije sa svojim gramatičkim pregledom o jedinici koja se obradjuje, kontrastivnom analizom i nastavnim materijalom izradjenim na osnovi rezultata kontrastivne analize sa svrhom da se upotrebi u nastavi, predstavljaju neke vrste konačne rezultate projekta, ipak je naš cilj da se napiše monografija koja će u obliku sinteze sadržavati rezultate cjelokupnog rada projekta. Rad na toj sintezi već je u toku pa izradjujemo osnovu na kojoj ćemo dalje graditi tekst monografije.

U ovoj fazi započeli smo radom na dva specifična aspekta, psiholingvističkom i sociolingvističkom. Naš je zadatak da pokažemo kako kontrastivna analiza treba da ispituje ne samo kontakt dvaju lingvističkih sistema nego i: a) u području psiholingvistike kontakt u učeničku i aproksimativne sisteme, b) u području sociolingvistike odnose između jezičnog sustava i struktura društvenog života koje taj sustav odražava.

Rudolf Filipović

ENGLSKI ELEMENT U EVROPSKIM JEZICIMA

Ispitivanje engleskog elementa u evropskim jezicima planirano je na materijalu iz dvadeset jezika koji su izabrani po utvrdjenim kriterijima. Dosadašnji se rad odvijao na tri razine: a) teoretskoj, b) analitičkoj, c) sintetičkoj.

Na teoretskoj razini definirali smo teoriju i izradili metodu rada. Pošavši od radova dvojice dosad najpoznatijih teoretičara jezika u kontaktu, U. Wehreicha i E. Haugena, a na osnovi svojih vlastitih istraživanja pojava jezika u kontaktu, dalje smo razradjivali principe jezičnog posudjivanja i neke od njih reinterpreterali. Tako smo izgradili svoju teoriju koja je dosad obuhvatila tri nivoa: fonološki, morfološki i semantički.

U toku naših istraživanja pokazalo se potrebnim da promjene kroz koje prolaze posudjenice klasificiramo ne samo kronološki nego i po njihovim razlikama u kvaliteti. Uveli smo novu klasifikaciju: primarne i sekundarne promjene. Ta se klasifikacija uspješno primjenjuje na sva tri nivoa.

Reinterpreterajući principe iz područja supstitucije uzeli smo dva osnovna tipa promjene: na fonološkoj razini transfonemizaciju, a na morfološkoj razini transmorfemizaciju. Razradom tih osnovnih tipova na stupnjeve dobili smo sistem koji potpuno zadovoljava klasifikaciju promjena u području supstitucije.

I u području importacije izvršili smo promjene u pristupu i u nekim principima. Uveli smo novu importaciju i tako izmijenili neke postavke koje su se dosad primjenjivale u analizi te pojave. Prema toj svojoj teoriji izgradili smo i metodu rada koja se može primijeniti u svim jezicima koje ispituujemo. Dosadašnji rezultati pokazuju da su teorija i metoda vrlo upotrebljive u ovom tipu istraživanja.

Na analitičkoj razini analizirani su pojedini jezici i anglicizmi koji se u njima javljaju. Sve pojave interferencije ispituju se prema našoj teoriji i metodi pa se dobiveni rezultati uspoređuju i dalje razradjuju u monografiji, sintezi cijelog rada, i unose u Etimološki

rječnik. U tom se rječniku registriraju svi anglicizmi skupljeni iz 20 evropskih jezika i označuju se sve promjene kroz koje je engleska riječ (model) prošla prije nego što je integrirana u jezik primaćac kao posudjenica (replika).

Na sintetičkoj razini radimo na monografiji u kojoj ćemo iznijeti ne samo našu teoriju i metodu već i rezultate analize koji bi mogli pridonijeti našem traženju univerzalnog teoretskog okvira za ispitivanje pojava jezika u kontaktu.

Rudolf Filipović

ENGLSKI UTJECAJ NA HRVATSKI ILI SRPSKI JEZIK U SAD NA SINTAKTIČKOM NIVOU

(Snimanje i proučavanje hrvatskih dijalekata u SAD)

U toku proučavanja engleskog elementa u hrvatskom književnom jeziku (na području Jugoslavije) u okviru "kulturnog posudjivanja", ustanovili smo da se to istraživanje može uspješno voditi na tri razine: fonološkoj, morfološkoj i semantičkoj, a da je vrlo teško naći tragove kontakata na sintaktičkoj razini. Naprotiv, prva ispitivanja engleskog utjecaja na govor naših iseljenika hrvatskog porijekla u SAD, gdje je uspostavljen vrlo uzak kontakt i provodi se "neposredno posudjivanje", ukazala su na snažnu interferenciju na sintaktičkoj razini. Stoga smo odlučili da engleski utjecaj na hrvatsku sintaksu proučimo na korpusu sastavljenom od hrvatskih dijalekata sačuvanih u SAD.

Prema tome, projektu smo dali dva zadatka: 1) snimit ćemo hrvatske dijalekte u SAD dok se još govore i tako ih sačuvati barem na vrpčama; 2) proučavajući te snimljene materijale dat ćemo opis dijalekata, a proved ćemo i sintaktičku analizu koja će nam kompletirati opis engleskog elementa u hrvatskom književnom jeziku, tj. ukazati na devijacije od norme na sintaktičkoj razini.

Sada se utvrđuju sva ona područja i gradovi u SAD u kojima žive naši iseljenici u većem broju, kako bi se tamo mogla vršiti snimanja. Već su snimljene neke skupine i uskoro će se početi transkribirati skupljeni materijal. Priprema se formiranje ekipe dijalektologa koja će snimati dijalekte u mjestima u kojima su sačuvani u dovoljnoj mjeri.

Pored dijalekata ispitivat će se i jezik hrvatskih novina u SAD, jer je i taj materijal u probnoj analizi pokazao interesantne slučajeve interferencije.

Rezultati rada ovog projekta poslužit će i za kompletiranje slike rasprostranjenosti hrvatskih dijalekata izvan granica Jugoslavije.

Željko Klaić

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I FRANCUSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

U proteklom razdoblju završen je rad na sakupljanju i klasificiranju prijedloga i njihovih funkcija. Korpus su sačinjavali tekstovi iz suvremene francuske književnosti i njihovi prijevodi na hrvatski ili srpski jezik.

Dobiveni materijal obuhvaća 4.500 kartica s paralelnim primjerima, raspoređenim prema pojedinim prijedlozima i tipovima njihovih semantičko-sintaktičkih funkcija te prema tipovima hrvatsko-srpskih ekvivalenata.

U klasifikaciji je osobita pažnja posvećena sistematizaciji polifunkcionalnih prijedloga kakvi su u francuskom jeziku npr. à, de, dans, en i sl.

U slijedećem razdoblju rada na zadatku potrebno je, kako bi se dobili što potpuniji kontrastivni opis i sistematizacija prijedloških funkcija u oba jezika, početi od hrvatskih odnosno srpskih tekstova i obraditi njihove prijevode na francuski.

U toku je rad na sakupljanju i klasificiranju glagolskih vremena i modusa na temelju francuskih tekstova i njihovih prijevoda, kao i na obradi sintaktičkih struktura i semantičkih elemenata koji u francuskom prijevodu vrše funkciju hrvatskih glagolskih aspekata. Za taj se posljednji rad u okviru zadatka služimo Kriežinim "*Banketom u Blitvi*" i odgovarajućim francuskim prijevodom.

Stanko Žepić

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I NJEMAČKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Kao osnova za kontrastivno promatranje njemačkog i hrvatskog jezika uzet je korpus koji se prvenstveno sastoji iz djela beletrističke literature napisane poslije 1945. i prevedene na srpskohrvatski. Do sada su se obradivala ova područja: pasiv, participijalne konstrukcije, tvorba riječi i zavisne rečenice. Od toga je dovršena tvorba imenica i objavljena kao prvi svezak kontrastivnih studija Zavoda za lingvistiku: Stanko Žepić, *Wortbildung des Substantivs im Deutschen und Serbokroatischen. Ein kontrastiver Vergleich*, Zagreb 1976. Kontrastivna tvorba pridjeva nalazi se pred završetkom i bit će uskoro objavljena.

Od ostalih tema, koje se dijelom izradjuju kao magistarske radnje, nije još nijedna u cjelini dovršena. U štampi je članak Mirka

Gojmerca, "Pokušaj klasifikacije pogodbenih rečenica" (izlazi u časopisu *Strani jezici*).

Rad na kontrastivnom proučavanju njemačkog i srpskohrvatskog s konačnim ciljem da se izradi kontrastivna gramatika tih dvaju jezika ušao je u ugovor o suradnji između Jugoslavije i SR Njemačke. Na tom projektu suradjuju germanisti filozofskih fakulteta u Novom Sadu, Beogradu, Sarajevu i Zagrebu a s njemačke strane Institut za njemački jezik u Mannheimu. Predviđeno je da se monografije o pojedinim gramatičkim problemima dovrše za dvije godine, a da se za pisanje gramatike utroše daljnje dvije godine.

Antica Menac

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I RUSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Rad na zadatku "Kontrastivna analiza hrvatskog i ruskog književnog jezika" odvijao se u dva osnovna pravca: 1) rad na korpusu i 2) obrada pojedinih problema.

Rad na korpusu. Nastavljeno je prikupljanje obrazaca suvremene ruske proze (pripovjedačke, dramske, publicističke, znanstvene, znanstveno-popularne i dr.) i njihovih prijevoda na hrvatski književni jezik. Obrasci obuhvaćaju po 2000 riječi vezanog proznog teksta i tipkaju se u četiri primjerka na kartice formata 15x10,5 cm tako da na svaku karticu dodje po jedna ruska rečenica i njen prijevod. Budući da ima sve manje neiskorištenih prevedenih tekstova, sada se posebno prevode obrasci iz nedovoljno zastupljenih područja.

Obrada pojedinih problema. Rad na kontrastivnoj analizi ruskog jezika dao je poticaj za organiziranje međunarodnog simpozija "Metodološka problematika kontrastivnog opisa ruskog i materinskog jezika", koji je u okviru djelatnosti Saveza slavističkih društava Jugoslavije i Međunarodne asocijacije nastavnika ruskog jezika i književnosti (MAPRJAL) održan god. 1975. u Zagrebu¹. Tom je prilikom objavljen zbornik referata i saopćenja održanih na simpoziju². U njemu je zastupljen 41 referat, a od toga 5 iz SR Hrvatske, 8 iz drugih jugoslavenskih republika i 28 iz stranih zemalja.

Ruska kontrastivna problematika bila je zastupljena i na III međunarodnom kongresu rusista u Varšavi 1976. O sudjelovanju jugoslavenskih rusista na tom kongresu može nas informirati zbornik objavljen tom prilikom³.

Za Međunarodni kongres slavista, koji će se 1978. godine održati u Zagrebu i Ljubljani, kao i za druge znanstvene skupove, također se pripremaju referati iz kontrastivne ruske problematike.

Iz te tematike odobrene su na Filozofskom fakultetu u Zagrebu dvije magistarske radnje ("Upotreba dativa u ruskom i hrvatskom književnom jeziku" i "Sintagme za oznaku količinskih odnosa u ruskom i

hrvatskom književnom jeziku¹⁾). U toku je i obrada upotrebe genitiva u dva proučavana jezika, od čega je jedan dio - o alterniranju genitiva i akuzativa kao objektnih padeža uz negaciju u ruskom jeziku - predan u tisk.

B I L J E Š K E

1. Vidi *Bilten Instituta za lingvistiku*, br. 1, str. 79-82.
2. Вопросы методологии и методики описания русского языка в сопоставлении с родным, Загреб 3-5 X 1975, uredila Antica Menac.
3. Научные основы и практика преподавания русского языка и литературы. Доклады и сообщения югославских русистов на III международном конгрессе преподавателей русского языка и литературы, Загреб 1976, uredila Antica Menac.

Josip Jernej

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I TALIJANSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Projekt predviđa iscrpnu kontrastivno-konfrontativnu analizu dviju jezičnih struktura: talijanske i hrvatske ili srpske, i to na tri razine: a) leksičko-semantičkoj, b) morfosintaktičkoj, c) na području strukture rečenice (proste i složene). Fonološki aspekt, već prilično obrađen, za ovu je svrhu - u slučaju talijanskog jezika - manje zanimljiv te je zasad ostavljen po strani.

Cilj je pothvata: olakšati i činiti funkcionalnijom nastavu talijanskog jezika, analizirati i klasificirati tipične pogreške učenika, pripremiti novi nastavni materijal, stvoriti nove perspektive na području prevodjenja.

Na leksičko-semantičkom polju proučavaju se italijanizmi u hrvatskom književnom jeziku, lažni parovi ("falsi amici"), dijalekatska interferencije (osobito na području Istre i našega primorja), a skuplja se i društveno-politička terminologija specifična za naš društveni poredak.

Na području morfosintakse proučava se odnos između naših padežnih i talijanskih prijedložnih konstrukcija. Tu ulazi važno pitanje verbalnih i nominalnih rekcija. Skupljeno je gradivo o talijanskim infinitivnim, impersonalnim i pasivnim konstrukcijama te hrvatskim adekvatima. Obradljivo je pitanje upotrebe člana, konjunktiva i drugih glagolskih načina. Istraživanja su vršena i na drugim jezičnim područjima.

Sintaksi rečenica (prostih i složenih) posvećena je osobita pažnja. To je možda najvažniji dio naših istraživanja. Izučavaju se tipovi rečenica u oba jezika s obzirom na sadržaj i sastav te analiziraju pojedini taksemi (tj. pojedini sastavni dijelovi rečenice). S tim u

vezi i pitanje reda riječi.

Osim gore spomenutih ciljeva naša proučavanja imaju u vidu i pitanje multijezičnog strojnog prevodjenja.

Rudolf Filipović

KONTRASTIVNA ANALIZA ENGLESKOG I HRVATSKOG ILI SRPSKOG JEZIKA

(Zagrebački englesko-hrvatski ili srpski kontrastivni projekt - ZESCCP)

Nakon nekoliko godina uspješnog rada na kontrastivnoj analizi hrvatskog ili srpskog i engleskog jezika započeo je rad na kontrastivnoj analizi suprotnog smjera engleskog i hrvatskog ili srpskog jezika. U tom novom istraživačkom zadatku, u kome je jezik cilj hrvatski ili srpski jezik, koristili smo metodu i neke rezultate kontrastivne analize hrvatskog ili srpskog i engleskog jezika i iskustva analizatora u tom radu, a rad na toj analizi tekao je gotovo po istom planu kao i u prethodnoj kontrastivnoj analizi. Jedina je važna razlika bila u tome da su se teme ispitivanja u ovoj kontrastivnoj analizi utvrdile i potvrdile općom analizom pogrešaka.

Stoga se u prvoj fazi te kontrastivne analize provodila analiza pogrešaka i organizirali drugi eksperimentalni radovi i ispitivanja, a njihovi su rezultati objavljeni u prvom svesku publikacija pod naslovom Kontrastivna analiza engleskog i hrvatskog ili srpskog jezika, sv. 1, Zagreb 1975. Svi ti radovi pripadaju pripremnom razdoblju i predstavljaju uvodna poglavlja u detaljnije studije na kojima se počelo raditi u drugoj fazi. Analiza pogrešaka pokazala je da ima nekoliko područja u kojima studenti hrvatskog ili srpskog jezika na engleskom jezičnom području osjećaju velike teškoće, pa su upravo teme iz tih područja ušle u program obrade u drugoj fazi. To su glagolski aspekt, red riječi, glagolska vremena, upotreba padeža i upotreba veznika.

U toku godine 1976. i 1977. obradjene su prve dvije teme: glagolski aspekt i red riječi. Svaka je tema obradjena na dva nivoa: teoretskom i primijenjenom. Pojedini su suradnici u svojim prilogima prilazili temama s raznih stajališta pa je tako o svakoj temi napisano nekoliko priloga koji će se objaviti u drugom svesku publikacije Kontrastivna analiza engleskog i hrvatskog ili srpskog jezika.

Dva članka pristupaju problemu aspekta sa stanovišta kojemu je pozlazište u semantičkom opisu. Oni imaju općelingvističko usmjerenje i smještaju problem aspekta u širi okvir suodnosa prema kategoriji jednostavnih i složenih glagolskih vremena (Weber) ili prema drugim semantičkim mogućnostima izražavanja iste kategorije (Šilić).

Druga dva priloga bave se konkretnim problemom aspekta, ali i opet na teoretskom nivou. Jedan istražuje odnos između semantičkih i leksičkih osobina određenoga glagola i mogućih upotreba svršenog i ne-

svršenog aspekta tog glagola (Cochrane). Drugi prilog daje iscrpnu tipologiju tvorbe naših glagola te semantiku svakog tvorbenog sufiksa.

Druga skupina članaka ima primijenjeni karakter i bit će korisna u praktičnoj nastavi hrvatskog ili srpskog jezika na engleskom jezičnom području. Među tim se priložima ističe svojom praktičnom koristi za stranog studenta "Paralelni rječnik hrvatskih i engleskih glagola i njihovih rekcija".

Druga se tema, "Red riječi", obradjuje u nekoliko priloga od kojih su dva teoretska, a jedan primijenjen. U prvom se teoretskom prilogu raspravlja o osnovnoj, apstraktnoj organizaciji reda riječi u hrvatskoj rečenici (Silić), a na njega se nastavlja drugi koji tezu prvog ilustrira modelima i primjerima najosnovnijih aktualizacija (Nakić). Treći je prilog primijenjenog karaktera i sistematizira tipove pogrešaka s područja reda riječi (Mazalin).

U planu je da se dalje analizira red riječi i da se počnu ispitivati glagolska vremena i upotreba padeža.

Maja Bratanić-Čimbur

KOMPJUTORSKA ANALIZA TEKSTOVA STARIJE HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

Znanstveni zadatak "Kompjutorska analiza tekstova starije hrvatske književnosti", kojim od 1972. godine rukovode prof. dr. Željko Bujas i prof. dr. Milan Moguš, poduzeo je ambiciozan i opsežan pothvat da izradi kompjutorske konkordancije većine djela stare hrvatske literarne baštine - od početaka naše pismenosti pa do kasnih renesansnih autora, čak i dalje, što će se realizirati u kasnijim fazama rada. U okviru se tog zadatka navedeni tekstovi priredjuju na takav način da svaka riječ bude registrirana abecednim redom, u svim pojavljivanjima i s pratećim kontekstom (u dužini jednog retka kompjutorskog ispisa).

Ovakvi priručnici predstavljaju iscrpne datoteke za kvalitativne i kvantitativne analize različitih tipova i namjena, ne samo na svim lingvističkim razinama (za potrebe fonoloških, morfoloških, sintaktičkih, leksičkih, stilističkih i frekvencijskih istraživanja), nego često i interdisciplinarnog karaktera.

O mogućnostima i značenju konkordancija već je dosta rečeno i napisano (vidi rubriku "Bibliografija"), ovdje želimo samo prezentirati dosadašnje rezultate rada na zadatku.

U prvoj fazi rada, od 1972. do 1975. godine, razradjena je sva teoretska i praktična metodologija (s aspekta tekstualne pripreme gradje, s jedne strane, i njegove kompjutorske obrade, s druge), i izradjene su prve konkordancije: cjelokupnih hrvatskih djela M. Marulića, djela B. Karnarutića, Razvoda istarskoga, te Balada Petrice Kerempuha M. Kralježe. Istovremeno su za konkordiranje u potpunosti pripremljena djela H. Lucića, P. Hektorovića, M. Pelegrinovića, M. Benetovića, P. Zoranića, P. Vitezovića, M. Držića, te je samo pitanje suradnje sa Sveučilišnim računskim centrom, kada će one biti realizirane.

U drugoj fazi rada, 1976-1980. godine, u kojoj je prof. dr. Milan Moguš preuzeo rukovodjenje znanstvenim zadatkom, predviđamo izradu kompjutorskih konkordancija Prvog hrvatskog misala 1483, te djela I. Gundulića (izuzev već publicirane konkordancije Osmana), Ož. Bunića-Vučičevića, D. Ranjine (Zbornik), A. Kanižlića, T. Brezovačkog, A. Kačića - Miošića, J. Barakovića, I. Djurdjevića, F.K. Frankopana, F. Grabovca, J. Habelića, M.P. Katančića, T. Mrnavića, N. Nalješковиća, P.P. Vergerija, M. Vetranovića, A. Vramca, D. Zlatarića, P. Zrinskog i dr.

Priprema za kompjutorsku obradu implicira stručnu transliteraciju i transkripciju teksta (posebno kod glagoljaških tekstova), pa tek zatim tekstualnu pripremu i prijenos na kompjutorski sistem, posredstvom perforirane papirnate vrpce ili perforiranih kartica. Ovakvo priredjen tekst kolacionira se i korigira nekoliko puta dok se ne uklone sve greške nastale pri kompjutorizaciji teksta. Ovo je, očigledno, prilično dugotrajna i zamorna faza posla. Nadamo se, ipak, da ćemo u dogledno vrijeme biti u mogućnosti lingvističkim i filološkim krugovima, kao i svim potencijalnim korisnicima ovih, vjerujemo, univerzalnih, priručnika, ponuditi kompjutorski izradjene konkordancije kapitalnih djela hrvatske kulture.

Maja Bratanić-Čimbur

KORPUS SUVREMENOG HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

U našoj se lingvističkoj praksi već duže vremena osjeća potreba za reprezentativnim korpusom hrvatskoga književnog jezika, a posebno za frekvencijskim rječnikom koji bi se zasnivao na takvom korpusu - pomagalom kakvim raspoložu mnoge svjetske, pa i slavenske (ruska, slovačka) filologije.

Ovakav bi priručnik omogućio daleko egzaktnija jezična istraživanja na raznim lingvističkim nivoima: od fonološkog preko morfo-sintaktičkog i semantičkog do stilističkog, jer bi predstavljao pripremljen materijal za precizne, kvantitativne analize i gradju na kojoj bi se formirali odgovarajući metodološki principi neophodni za znanstveni pristup jezičnim proučavanjima, a u nas još nedovoljno zastupljeni.

Cilj je, dakle, znanstvenog zadatka "Korpus suvremenog hrvatskog književnog jezika" kojim od početka rada 1976. godine rukovodi prof. dr. Milan Moguš, kreirati takav reprezentativni korpus tekstova hrvatskog književnog jezika, od 1 milijun riječi, te posredstvom kompjutera izraditi njegovu konkordanciju i čestotni rječnik.

Da bi se moglo pristupiti strukturiranju korpusa, bilo je neophodno razraditi načela izbora tekstova, te odrediti glavne uzorke, poduzorke, njihove disperzije, stilske razine itd. Čitava je gradja komponirana od pet manjih potkorpusa (sa po 200.000 riječi) ovako koncipiranih: beletristika, poezija, dramski tekstovi, stručno-znanstvena proza i, napokon, novine i časopisi. Unutarnjom konstrukcijom potkorpusa nastoji se postići maksimalna izbalansiranost stilova i žanrova,

te fiksirati kontinuitet jezičnih mijena koji se reflektira u okvirima vremenskog perioda obuhvaćenog korpusom.

Razradjena je i metodologija za prijenos teksta na drugi, za kompjutor čitljivi, medij i tekstualno je priredjena gradnja za dva prva potkorpusa: poezija i stručno-znanstveni tekstovi, koji su najvećim dijelom već preneseni na papirnatu vrpcu.

Metodologija prijenosa gradje i aparatura kojom se služimo u ovom znanstvenom zadatku uglavnom su identične onima koje smo koristili u radu na drugim zadacima što se za potrebe procesiranja opsežne jezične gradje obraćaju uslugama kompjutora.

B I L J E Š K E

1. Vidi izvještaj o projektu "Englesko-hrvatski leksikografski korpus", Bilten Instituta za lingvistiku, 1, Zagreb, 1975, str. 71-73.

K R O N I K A

PROSLAVA 15-GODIŠNJICE RADA INSTITUTA ZA LINGVISTIKU FILOZOFSKOG FAKULTETA

26. ožujka 1976. održana je proslava u povodu 15-godišnjice rada Instituta za lingvistiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Proslavu je otvorio direktor Instituta prof.dr. Rudolf Filipović pozdravivši sve prisutne goste, a posebno delegate pojedinih ustanova i instituta među kojima su se nalazili rektor zagrebačkog Sveučilišta prof.dr. Predrag Vranicki, predstavnik SIZ-a VII, v.d. tajnik profesor Helena Valpotic, predsjednik Savjeta Filozofskog fakulteta prof.dr. Mate Zorić, dekan Filozofskog fakulteta prof.dr. Milivoj Sironić, predstojnik OOUR-a za jezike i književnosti prof.dr. Viktor Žmegač, kao i predstavnici srodnih instituta prof.dr. Zoran Bujas, direktor Instituta za psihologiju, dr. Božidar Finka, direktor Instituta za jezik JAZU i dr. Anica Nazor, direktor Staroslavenskog instituta "Svetozar Ritig". Filološki fakultet iz Beograda predstavljao je prof.dr. Ljubomir Mihailović, a Filozofski fakultet iz Zadra prof.dr. Dalibor Brozović. Institut za srpskohrvatski jezik iz Beograda poslao je svog predstavnika Miroslava Nikolića. Među prisutnim uzvanicima nalazili su se i direktor Elektroničkog računskog centra Centra za ekonomski razvoj grada Zagreba ing. Jakov Marić i rukovodilac sektora programiranja ing. Milutin Cihlar.

Nakon pozdrava prof. R. Filipovića uslijedili su pozdravi gostiju: prof.dr. Ljubomira Mihailovića sa Filološkog fakulteta u Beogradu, Miroslava Nikolića iz Instituta za srpskohrvatski jezik, Beograd, prof.dr. Dalibora Brozovića, predstavnika Filozofskog fakulteta iz Zadra, dr. Božidara Finke iz zagrebačkog Instituta za jezik JAZU, te dr. Anice Nazor iz Staroslavenskog instituta u Zagrebu.

U svom govoru dr. Božidar Finka je Institutu za lingvistiku i njegovu direktoru izrazio "posebnu zahvalnost i priznanje za stalna nastojanja na medjusobnom održavanju živih i plodnih stručnih i dobrih ljudskih dodira i odnosa, na sretnom razgraničenju i uspješnom dopunjavanju (naših) radnih organizacija ..." (Instituta za jezik, Staroslavenskog instituta i Instituta za lingvistiku). Nadalje, dr. Finka je rekao da su Institut za jezik JAZU i Staroslavenski institut predložili da se Institutu za lingvistiku dodijeli "Nagrada grada Zagreba".

Uslijedilo je čitanje pozdravnih telegrama i čestitki koje su Institutu uputili prof.dr. Josip Torbarina, tajnik Razreda za filologiju JAZU, Institut za južnoslovenske jezike Filozofskog fakulteta iz Novog Sada, Visoka ekonomsko-komercijalna škola i Institut za tuje jezike iz Maribora te Institut za jezik i književnost iz Sarajeva.

Profesor Filipović pročitao je zatim referat u kojem je prikazao rad Instituta od njegova osnutka g.1960. i početka rada g.1961. pa do

danas, istaknuvši glavne i prijelomne datume u njegovu razvoju od malog instituta sa svega nekoliko projekata u moderno opremljen institut s velikim brojem suradnika koji rade na 12 projekata.

Poslije službenog dijela, za vrijeme prijema, uzvanici su razgledali izložbu publikacija koje je izdao Institut za lingvistiku. Izložene su sve dosad štampane publikacije: REPORTS, STUDIES i PEDAGOGICAL MATERIALS Jugoslavenskog srpskohrvatsko-engleskog kontrastivnog projekta, dvije kompjutorske konkordancije (Kompjutorska konkordancija djela Marka Marulića i Kompjutorska konkordancija Razvoda istarskog) projekta Kompjutorska analiza tekstova stare hrvatske književnosti, 12 brojeva časopisa Suvremena lingvistika i dvije nove publikacije koje su, pored Studies 6, izašle povodom obljetnice: prvi broj publikacije Zagrebačkog kontrastivnog projekta engleskog i hrvatskog ili srpskog jezika te Bilten Instituta za lingvistiku koji je za ovu priliku tiskan u proširenom obliku. Bilten, koji će izlaziti kao stručno glasilo Instituta, podijeljen je svim prisutnim uzvanicima. Štampa (članci M. Vogrinca u Vjesniku od 27.3. i 13.4.1976.), televizija (dnevnik, 16.3.76.) i radio (u emisiji vijesti i u Magazinu) dali su dostojan publicitet ovoj obljetnici.

Vesna Muhvić-Dimanovski

SECOND INTERNATIONAL CONFERENCE OF ENGLISH CONTRASTIVE PROJECTS

At the conclusion of the Zagreb Conference on English Contrastive Projects (held in December 1970) it was decided that there was a definite need to meet at regular intervals to discuss common concerns in dealing with contrastive linguistics in general and with English as a target language in particular. The Romanian project accepted the task of organizing a second such meeting. Called the Second International Conference of English Contrastive Analysis Projects, it was held at the University of Bucharest November 20-23, 1975. Host and organizer was Prof. Dumitru Chițoran, Dean of the Faculty of Germanic Languages at the University of Bucharest and Director of the Romanian-English Contrastive Analysis Project. Approximately forty linguists and teachers of English from nine countries presented papers and exchanged ideas on a broad range of topics. Presentations included both progress reports on work being done by the various contrastive projects and analytical papers in three areas: theory and methodology of contrastive analysis (one section); psycholinguistic- and error analysis (one section); and languages in contact (four sections).

Participants heard a total of six progress reports. D. Chițoran (Bucharest) spoke on the Romanian-English Project; T. Slama-Cazacu (Bucharest), on psycholinguistic research in the Romanian-English

project; K. Sajavaara (Jyväskylä), on the Finnish-English project; R. Filipović (Zagreb), on the Yugoslav Serbo-Croatian - English project; Jacek Fisiak (Poznań), on the Polish-English project; and Eva Stefanides (Budapest), on the Hungarian-English project. Each report reviewed problems encountered and solutions worked out in the past, as well as plans for the future. The discussion following these reports made it clear that the same or similar questions have been encountered by most, if not all, of the projects - questions regarding method, topics, theoretical approach, pedagogical application, and so on. Thus, the discussion of these problems was extremely useful. The five projects described are in varying phases of completion and have taken different views on a number of issues. The Finnish project is just beginning and has published one volume, a selected bibliography of CA. The Polish project is mostly concentrating on larger, book-length studies with little or no pedagogical concern. The Hungarian group is continuing publication of studies of varying length on individual topics. The Yugoslav and Romanian projects have been publishing and are continuing to publish collections of article-length studies. At the same time they are actively planning comprehensive book-length analyses of their respective languages and English, aided by an American adviser: Prof. Eric Hamp of the University of Chicago for the Romanian project and Prof. Charles Fillmore of the University of California, Berkeley for the Yugoslav project. The participation of these two linguists has been made possible through a Ford Foundation grant administered by the Center for Applied Linguistics, Washington, D.C., USA.

Six sections at the conference were devoted to analytical papers. It is impossible here to go into depth in describing the papers (34 in all, according to the official program), but a brief review of the topics will give some idea of their scope. In the section on "Psycholinguistic- and Error Analysis" five papers were presented, discussing topics ranging from the Romanian group's "aberrant corpus" to differences in Romanian and English electronic data-processing languages, to basic lexical error analysis, to the use of context and to an examination of whether a language's feature which causes problems to learners of varying language backgrounds should be treated as a contrastive problem or as an inherent difficulty in the target language or both.

Six papers were given in the section "Theory and Methodology of CA." Two dealt with problems of CA and language typology. One treated the approach or "strategy" of CA research. Another discussed general problems of theory and methodology. Still another examined problems of analysing the semantics of false pairs. The section concluded with a paper on the role of CA in a pedagogical grammar.

The "Phonetics" subsection of "Languages in Contact" included papers on both segmental and prosodic topics. The "Lexicology" subsection included papers on deceptive cognates, verbal derivation, and the pedagogical application of lexical CA.

There were three subsections devoted to "Languages in Contact: Syntax and Semantics." This fact reflects the importance the various projects have given to those topics. The papers ranged from the theoretical to the specific and covered such topics (I won't list them all)

as the verbal system, constraints, performative analysis, modality and speech acts, adversative constructions, the value of cross-linguistic argumentation. For a complete list of titles the reader should contact the Romanian project's center in Bucharest, which is also publishing the proceedings of the conference.

The large number of participants, the high quality of papers, and the productive discussions in Bucharest all lead us to look forward to the next English contrastive conference.

Four members of the Institute of Linguistics attended the conference. These, and the papers they read, were: Professor Rudolf Filipović, "The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project from the Zagreb Conference to the Present"; Professor Damir Kalogjera, "On 'Broader' or 'Factual' Contrastive Analysis"; Professor Vladimir Ivir, "The Semantics of False Pair Analysis"; Dr. Ralph E. Weber, "More on English Tense and Slavic Aspect."

Ralph E. Weber

"LINGUISTIC REPORTER" O PROSLAVI 15-GODIŠNJICE INSTITUTA ZA LINGVISTIKU

(Linguistic Reporter, mjesečnik koji izdaje Centar za primijenjenu lingvistiku u Washingtonu, U. S. A., registrirao je u svome broju 19/1 za rujan i listopad 1976. godine 15-godišnjicu rada Instituta za lingvistiku. Tekst donosimo u cijelosti u originalu i prijevodu.)

Yugoslavian Institute Celebrates Anniversary

On March 26, 1976, the Institute of Linguistics at Zagreb University commemorated the 15th anniversary of its founding with a celebration attended by linguists from the university and from philological institutes throughout Yugoslavia. Rudolf Filipović, Director of the Institute, made a special presentation of copies of the first issue of the Institute's new Bulletin series, and surveyed the Institute's past and present achievements.

Particularly significant in the Institute's history is the Serbo-Croatian - English Contrastive Project, begun in 1968 in joint collaboration with CAL. The project has received support in Yugoslavia from the Federal Council for Scientific Research, the Commission for Cultural Relations, and the Croatian Council for Scientific Research, and in the U. S. from the Ford Foundation, the Department of State, USOE, IREX, and the Institute of International Education. A main focus of the project has been the application of research results to practical pedagogical situations, especially language course development. Twenty project volumes have been published to date, and more are forthcoming.

The project has also served as a model for three additional CAL-administered East European projects (in Romania, Hungary, and Poland) and for five other projects underway at the Institute contrasting Serbo-Croatian with French, German, Russian, Italian, and Spanish.

Other projects currently in progress include: a history of 19th century Croatian literary language; an investigation of Romance languages and their elements in Croatia and Yugoslavia; the establishment and adaptation of Italian terminology found in Yugoslav public life; an investigation of phraseology in Russian and Croatian literary languages; a computer analysis of old Croatian literary texts; and an etymological dictionary of English borrowings in European languages.

Jugoslavenski institut slavi obljetnicu

26. ožujka 1976. godine Institut za lingvistiku Sveučilišta u Zagrebu označio je 15. godišnjicu svog osnutka proslavom kojoj su prisustvovali lingvisti sa Sveučilišta kao i iz drugih jugoslavenskih filoloških instituta. Uzvanicama je podijeljen prvi prigodni broj Biltena, nove edicije Instituta. U govoru koji je uslijedio direktor Rudolf Filipović prikazao je dosadašnja dostignuća Instituta.

Posebno značajan pothvat u razvitku Instituta predstavlja Srpskohrvatsko-engleski kontrastivni projekt, započet 1968. u suradnji s Centrom za primijenjenu lingvistiku. Projekt je primio pomoć s jugoslavenske strane od Saveznog fonda za finansiranje naučnih delatnosti, Komisije za kulturne veze s Inostranstvom i Savjeta za naučni rad SR Hrvatske, a od strane Sjedinjenih američkih država od Fordove fondacije (Ford Foundation), Ministarstva vanjskih poslova (Department of State), Ministarstva prosvjete (United States Office of Education), Komisije za međunarodni istraživački rad i razmjenu (International Research and Exchange Board) i Instituta za međunarodno obrazovanje (Institute of International Education). Glavni cilj projekta je primjena rezultata istraživanja u praktičnom pedagoškom radu, a posebno u poboljšanju jezične nastave. Do sada je tiskano dvadeset svezaka projekta, a daljnje publiciranje se nastavlja.

Projekt je također poslužio kao model ostalim trima istočnoevropskim projektima (u Rumunjskoj, Mađarskoj i Poljskoj) koji su ostvareni u suradnji s CAL-om, kao i za još pet projekata na kojima se radi u Institutu za lingvistiku i koji kontrastivno istražuju srpsko-hrvatski jezik prema francuskom, njemačkom, ruskom, talijanskom i španjolskom.

Ostali projekti, trenutačno u toku, uključuju: povijest hrvatskog književnog jezika 19. stoljeća; istraživanje romanskih jezika i njihovih elemenata na području Hrvatske i Jugoslavije; utvrđivanje i uskladjivanje talijanske terminologije na području jugoslavenskog javnog života; istraživanje frazeologije u ruskom i hrvatskom književnom jeziku; kompjutersku analizu tekstova stare hrvatske književnosti te etimološki rječnik engleskih posudjenica u evropskim jezicima.

B I B L I O G R A F I J A

RADOVI NAPISANI U SKLOPU PROJEKTA
ZAVODA ZA LINGVISTIKU

OBJAVLJENI DO 1977. GODINE

ENGLSKI ELEMENT U EVROPSKIM JEZICIMA

- Rudolf Filipović, "The Phonetic Compromise", Studia Romanica et Anglicā Zagrabiensia, no. 5, Zagreb, 1958, str. 77-88.
- _____, "Consonantal Innovations in the Phonological System as a Consequence of Linguistic Borrowing", SRAZ, no. 7, Zagreb, 1959, str. 39-62.
- _____, "Phonemic Importation", SRAZ, nos. 9-10, Zagreb, 1960, str. 177-189.
- _____, The Phonemic Analysis of English Loan-Words in Croatian, Zagreb, 1960, 137 str.
- _____, "The Morphological Adaptation of English Loan-Words in Serbo-Croatian", SRAZ, no. 11, Zagreb, 1961, str. 91-103.
- _____, "Principi lingvističkog posudjivanja (Fonološki aspekt)", Filološki pregled, I-II, Beograd, 1965, str. 117-131.
- _____, "Principi lingvističkog posudjivanja II (Morfološki aspekt)", Filološki pregled, I-IV, Beograd, 1966, str. 1-16.
- _____, "The English Element in the Main European Languages", SRAZ, nos. 21-22, Zagreb, 1966, str. 103-112.
- _____, "Compromise-Replica and Phonemic Importation", To Honor Roman Jakobson, Essays on the Occasion of his Seventieth Birthday, Mouton, The Hague. Paris, 1967, str. 662-666.
- _____, "Jezici u kontaktu i jezično posudjivanje", Suvremena lingvistika, no. 4, Zagreb, 1967, str. 27-89.

- Rudolf Filipović, "Principi lingvističkog posudjivanja III (Semantički aspekt)", Filološki pregled, I-IV, Beograd, 1967, str. 83-94.
- _____, "Semantic-Extension Changes in Adaptation of English Loan-Words in Serbo-Croatian", SRAZ, nos. 25-26, Zagreb, 1968, str. 109-119.
- _____, Kontakti jezika u teoriji i praksi, Školska knjiga, Zagreb, 1971, 142 str.
- _____, "Some Problems in Studying the English Element in the Main European Languages", Studia Anglica Poznaniensia, vol. 4, nos. 1-2, Poznań, 1972, str. 141-158, i u English Studies Today, no. 5, Istanbul, 1973, str. 25-52.
- Ivana Veličić, "The English Element in the Croatian Sports Vocabulary", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 757-772.
- Mirjana Vilke, "English Element in Serbo-Croatian Technical Vocabulary", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 709-726.
- Rudolf Filipović, "Prilog metodi proučavanja anglicizama u evropskim jezicima", Suvremena lingvistika, nos. 7-8, Zagreb, 1973, str. 3-10.
- _____, "A Contribution to the Method of Studying Anglicisms in European Languages", SRAZ, no. 37, Zagreb, 1974, str. 135-148.
- _____, "Primary and Secondary Adaptation of Loan-Words", Wiener Slavistisches Jahrbuch, Band 23, Wien, 1977.
- _____, "Nekoliko metodoloških pitanja proučavanja stranog elementa u hrvatskosrpskom jeziku (s osobitim obzirom na ispitivanje anglicizama)", Naučni sastanak slavista u Vukove dane, god. 6, svezak 1, Beograd 1977, str. 13-20.
- _____, "English Words in European Mouths and Minds", Folia Linguistica, Tomus XI, 1/2, Hague, 1977.
- OSOBN A ONOMASTIKA RIMSKOG ILIRIKA
- Radoslav Katičić, "Problemi proučavanja ilirskog jezika", Književnik, br. 19, god. 3, 1961, sv. 1, str. 38-54.
- _____, "Veselia Felicitas", Beiträge zur Namenforschung, 12, 1961, str. 271-279.

- Radoslav Katičić, "Lynkos und die Lynkestes", Beiträge zur Namenforschung, 13, 1962, str. 126-143.
- _____, "Die illyrischen Personennamen in ihrem südöstlichen Verbreitungsgebiet", Živa Antika, 1962, str. 95-120.
- _____, "Das mitteldalmatische Namengebiet", Živa Antika, 12, 1963, str. 255-292.
- _____, "Suвремена istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija", Posebna izdanja Naučnoga društva Bosne i Hercegovine, knjiga 4, Centar za balkanološka ispitivanja, knjiga 1, Sarajevo, 1964, str. 11-58.
- _____, "Namengebiete im römischen Dalmatien", Die Sprache, 10, 1964, str. 23-33.
- _____, "Illyrii proprie dicti", Živa Antika, 13-14, 1964, str. 87-97.
- _____, "Aplis, Aplo - Apollon", Živa Antika, 13-14, 1964, str. 98-100.
- _____, "Zur Frage der keltischen und pannonischen Namengebiete im römischen Dalmatien", Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, 3, 1965, str. 53-76.
- _____, "Pedlon meloboton", Živa Antika, 15, 1965, str. 61-62.
- _____, "Keltska osobna imena u antičkoj Sloveniji", Arheološki vestnik, 17, 1966, str. 145-168.
- _____, "Nochmals Illyrii proprie dicti", Živa Antika, 16, 1966, str. 241-244.
- _____, "Die einheimische Namengebung von Ig", Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, 6, 1968, str. 61-120.
- _____, "Liburner, Pannonier und Illyrier", Gedenkschrift für Wilhelm Brandenstein, Innsbruck, 1968, str. 363-368.
- _____, "Narodi i jezici antičke Slavonije", Simpozij "Doprinos Slavonije hrvatskoj književnosti", Vinkovci - Zagreb, 1968, str. 145-152.
- _____, "Najstariji jezici i narodi u Senjskom primorju", Senjski zbornik, 3, 1967-1969, str. 46-53.
- _____, "Illyricus fluvius", Adriatica praehistorica et antiqua, Miscellanea Gregorio Novak dicata, Zagreb, 1970, str. 385-392.
- _____, "Podunavlje i Jadran u epu Apolonija Rodjanina", Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, 7, 1970, str. 71-132.

- Radoslav Katičić, "Epirska plemena i njihov jezik", Živa Antika, 21, 1971, str. 375-380.
- _____, "Drei altbalkanische Nomina sacra", Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, 9, 1972, str. 105-128.
- _____, "L'anthroponymie illyrienne et l'éthnogenèse des Albanais", Studia Albanica, 9, 1972, str. 269-274.
- _____, "Ionios der Illyrier", Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, 11, 1973, str. 185-201.
- _____, "Liburnski otoci kod antičkih pisaca", Zadarsko otočje, Zadar, 1974, str. 35-45.
- _____, "Illyro-Apenninica", Jadranska obala u protohistoriji, kulturni i etnički problemi, Zagreb, 1976, str. 177-183.
- _____, "O jeziku i narodnosti starih Makedonaca", Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja, 13, 1976, str. 339-354.
- _____, Ancient Languages of the Balkans, Part one, 216 str.; part two: Indices, prepared by Mate Križman, 86 str., The Hague - Paris, Mouton, 1976.

ISTRAŽIVANJE ISTRORUMUNJSKOG DIJALEKTA

- August Kovačec, "Notes sur des formes de cas en istroroumain", SRAZ, nos. 13-14, 1962, Zagreb, str. 75-84.
- _____, "Notes de lexicologie istroroumaine. Sur la disparition des mots anciens et leur remplacement par des mots croates", SRAZ, nos. 15-16, 1963, Zagreb, str. 3-39.
- _____, "Quelques influences croates dans la morphosyntaxe istroroumaine", SRAZ, nos. 21-22, 1966, Zagreb, str. 57-75.
- _____, "Bilingvizam i aloglotski utjecaji na morfosintaktičku strukturu jezika (na istrorumunjskom materijalu)", Suвремена lingvistika, no. 4, Zagreb, 1967, pp. 101-114.
- _____, "Certaines modifications grammaticales et sémantiques des *quantitatifs* et *qualitatifs* istroroumains dues à l'influence croate", SRAZ, no. 23, 1967, Zagreb, str. 195-210.
- _____, "Observations sur les influences croates dans la grammaire istroroumaine", La Linguistique, 1, 1968, str. 79-115.

August Kovačec, "La place de l'adjectif épithète en istroroumain", SRAZ, nos. 29-32, 1970-1971, Zagreb, str. 73-91.

_____, "Le calque lexical d'après le croate comme cause de certains changements grammaticaux subis par les *quantitatifs* istroroumains", Actes de celui de-al XII-leo Congrés international de lingvistică și filologie romanică, București, 1971, vol. II, str. 1127-1131.

_____, Descrierea istroromânei actuale, București, 1971, 230 str.

ISPITIVANJE GRČKIH I DALMATSKIH OSTATAKA NA JADRANSKIM OTOCIMA

Vojmir Vinja, "Napomene uz starogrčke elemente u jadranskoj ihtionimiji", Živa Antika, V, Skoplje, 1955, str. 118-126.

_____, "Scr. *Lužpa*, albanais *Lojbë*. Contributions adriatiques à l'identification de ALOPEX des Anciens", Godišnjak Balkanološkog instituta, II, Sarajevo, 1961, str. 123-128.

_____, "L'Italia Meridionale come centro d'irradiazione degli elementi greci nei dialetti serbocroati della Dalmazia", Studi in onore di Ettore Lo Gatto e Giovanni Maver, Firenze, 1962, str. 685-692.

_____, "Elément grec dans la phytonymie serbocroate de l'aire dalmate", Godišnjak Balkanološkog instituta, IV, Sarajevo, 1966, str. 93-102.

_____, "Le Grec et le Dalmate", Zeitschrift für Balkanologie, V, Wiesbaden, 1967, str. 203-223.

_____, "Notes étymologiques dalmates en marge au REW de W. Meyer-Lübke, IIIe série", SRAZ, no. 23, Zagreb, 1967, str. 119-136.

_____, "Le Roman de Dalmatie - intermédiaire des éléments grecs dans l'ichtyonymie yougoslave", Bollettino dell'Atlante Linguistico Mediterraneo, X-XII, Firenze, 1968-1970, str. 77-84.

_____, "Romanica et dalmatica dans le premier dictionnaire étymologique croate ou serbe. A l'occasion de la publication du 1er volume de l'ERHSJ de Petar Skok", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 547-571.

_____, "Romanica et dalmatica dans le premier dictionnaire étymologique croate ou serbe. Remarques en marge des IIe et IIIe volume de l'ERHSJ de Petar Skok", SRAZ, no. 37, Zagreb, 1974, str. 149-185.

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG ILI SRPSKOG I ENGLESKOG JEZIKA

Rudolf Filipović, The Organization and Objectives of the Project, Institut za lingvistiku, Zagreb, 1968, engl. i hrvatskosrpski tekst, 17 str.

Reports 1^{*}, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1969, engl. tekst, 70 str.

Studies 1, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1969, engl. tekst, 46 str.

Prilozi i gradja, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1969, hrvatskosrp. tekst, 59 str.

Reports 2, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1970, engl. tekst, 134 str.

Studies 2, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1970, engl. tekst, 104 str.

Reports 3, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1970, engl. tekst, 152 str.

Studies 3, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1971, engl. tekst, 63 str.

Reports 4, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1971, engl. tekst, 147 str.

Reports 5, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1971, engl. tekst, 204 str.

Pedagogical Materials 1, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1971, engl. tekst, 111 str.

Studies 4, uredio Rudolf Filipović, Zagreb Conference on English Contrastive Projects, 7-9 Dec. 1970, Zagreb, 1971, engl. tekst, 242 str.

Studies 5, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1972, engl. tekst, 159 str.

Reports 6, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1972, engl. tekst, 124 str.

Reports 7, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1973, engl. tekst, 119 str.

Reports 8, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1973, engl. tekst, 231 str.

Reports 9, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1974, engl. tekst, 118 str.

Pedagogical Materials 2, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1974, engl. tekst, 91 str.

* *Pojedini članci objavljeni u publikacijama projekta navedeni su pojedinačno u "Popisu publikacija YSCECP-a", koji je tiskan u Biltenu Instituta za lingvistiku br. 1.*

- Studies 6, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1975, engl. tekst, 172 str.
- Reports 10, uredio Rudolf Filipović, Zagreb, 1976, engl. tekst, 134 str.
- Wayles Browne, "Conjoined Question Words and a Limitation on English Surface Structures", Linguistic Inquiry, III, 2, MIT, Cambridge, 1972, str. 223-226.
- Ranko Bugarski, "Whoever and whomever in TEFL", Language Sciences, 20, Bloomington, 1972, str. 43.
- Rudolf Filipović, "The Use of a Corpus in Contrastive Analysis", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972, str. 489-500, and in Horst Raabe, ed., Trends in kontrastiver Linguistik I, Das Zagreber Projekt zur angewandten kontrastiven Linguistik, Institut für deutsche Sprache, Mannheim, 1974, str. 51-66.
- _____, "Od nauke do prakse u nastavi stranih jezika - Kontrastivna analiza", Odjek, XXV, 3, Sarajevo, 1972, str. 4.
- _____, "The Yugoslav Serbo-Croatian - English Contrastive Project", IATEFL-Newsletter, No. 23, London, 1972, str. 28-29.
- _____, "Testing the Results of Contrastive Analysis", AILA Conference, Copenhagen 1972; u Rassegna Italiana di Linguistica Applicata Anno V, n. 2, Roma, 1973, str. 155-163; u G. Nickel, ed., AILA Third Congress - Proceedings Vol. 1, Applied Contrastive Linguistics, Heidelberg, 1974, str. 97-109, i u Horst Raabe, ed., Trends in kontrastiver Linguistik I, Das Zagreber Projekt zur angewandten kontrastiven Linguistik, Institut für deutsche Sprache, Mannheim, 1974, str. 179-191.
- Damir Kalogjera, "Predvidjanje interferencije i analiza pogrešaka u upotrebi engleskih modalnih glagola", Strani jezici 4, II, Zagreb, 1972, str. 244-252.
- Maja Dubravčić, "A View Upon the Distribution of Emphasis in Speech", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 727-744.
- Mira Vlatković, "On the Use of Tenses in Scientific Papers, English and Croatian", SRAZ nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 773-782.
- Wayles Browne, "Conjoined Questions and Conjoined Relative Clauses in Serbo-Croatian", Anderson, S.R. & P. Kiparsky, eds., A Festschrift for Morris Halle, New York, 1973, str. 227-231.
- Damir Kalogjera, A. Kolka, "Izražavanje budućnosti i oblik *going to*", Strani jezici 3, III, Zagreb, 1973, str. 183-188.
- Ljiljana Mihailović, "Relativne klauze i njihova uloga u ostvarivanju hipotaksičkih odnosa u rečenici", Zbornik Filozofskog fakulteta u Nišu, Godina I, Niš, 1973, str. 159-179.

- Draginja Pervaz, "O sintaksi pitanja u engleskom i srpskohrvatskom jeziku", Zbornik za filologiju i lingvistiku, 16, 2, Novi Sad, 1973, str. 109-132.
- Željko Bujas, "Derivation in Serbo-Croatian and English", Horst Raabe, ed., Trends in kontrastiver Linguistik, Das Zagreber Projekt zur angewandten kontrastiven Linguistik, Institut für deutsche Sprache, Mannheim, 1974, str. 129-137.
- Ljiljana Mihailović, "On Differences in Pronominalization in English and Serbo-Croat", Horst Raabe, ed., Trends in kontrastiver Linguistik I, Das Zagreber Projekt zur angewandten kontrastiven Linguistik, Institut für deutsche Sprache, Mannheim, 1974, str. 139-149.
- Leonardo Spalatin, "Approach to Contrastive Analysis", u Horst Raabe, ed., Trends in kontrastiver Linguistik I, Das Zagreber Projekt zur angewandten kontrastiven Linguistik, Institut für deutsche Sprache, Mannheim, 1974, str. 79-92.
- Mirjana Vilke-Prebeg, "Teaching Problems in Presenting Relative Pronouns", u Horst Raabe, ed., Trends in kontrastiver Linguistik I, Das Zagreber Projekt zur angewandten kontrastiven Linguistik, Institut für deutsche Sprache, Mannheim, 1974, str. 215-228.
- _____, "Engleski kontrastivni projekt i nastava engleskog jezika", Strani jezici 1, Zagreb, 1974, str. 3-12.
- Rudolf Filipović, "Nekoliko osnovnih metodoloških pitanja kontrastivne analize", Pitanja metodologije i metodike opisa ruskog jezika, Zagreb, 1975, str. 26-34.
- _____, "Psiholingvistički aspekt kontrastivne analize", Strani jezici, god. 5, broj 4, Zagreb, 1976, str. 267-271.
- _____, "The Yugoslav Serbo-Croatian English Contrastive Project from the Zagreb Conference to the Present", 2nd International Conference of English Contrastive Projects, Bucharest, 1976, str. 35-52.
- Vladimir Ivir, "The Semantics of False Pair Analysis", 2nd International Conference of English Contrastive Projects, Bucharest, 1976, str. 117-124.
- Damir Kalogjera, "On broader or factual contrastive analysis", 2nd International Conference of English Contrastive Projects, Bucharest, 1976, str. 101-108.
- Ralph Weber, "More on English Tense and Slavic Aspect", 2nd International Conference of English Contrastive Projects, Bucharest, 1976, str. 225-234.

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I FRANCUSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Željko Klaić, "Ebauche d'une étude sur le lexique français dans l'oeuvre de A.G. Matoš", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 745-756.

_____, "L'emprunt lexical dans l'expression de A.G. Matoš et quelques aspects de la civilisation française", Annales de l'Institut Français de Zagreb, troisième série, No. 1, 1975, str. 105-118.

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I NJEMAČKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Stanko Žepić, Wortbildung des Substantivs im Deutschen und Serbokroatischen. Ein kontrastiver Vergleich. Institut za lingvistik, Zagreb, 1976, 51 str.

_____, "Fakultativan ili obligatan? Na primjeru njemačkih složenica i njihovih ekvivalenata u srpsko-hrvatskom", Strani jezici 1-2, Zagreb, 1976, str. 48-58.

Mirko Gajmerac, "Problem interferencije i upotreba prijedloga u njemačkom jeziku", Strani jezici, 1-2, Zagreb, 1975, str. 22-25.

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I RUSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Inessa Marfunina, "К вопросу изучения русских возвратных глаголов иностранными учащимися", Strani jezici, 2, Zagreb, 1973, str. 141-144.

Antica Menac, "Беспредложное употребление творительного падежа в русском языке и интерференция хорватско-сербского языка при его усвоении", Zbornik "Лингвистические основы и методические проблемы интерференции при изучении русского языка славянами", Sofija, 1973, str. 184-199.

_____, "Još o predmetu i nazivu kontrastivne lingvistike", Strani jezici, 4, Zagreb, 1973, str. 244-250.

Milica Bukarica, "Ошибки на управление в русской речи учащихся хорватов (на материале словосочетаний с предлогом *за*)", Zbornik "Вопросы методологии и методики описания русского языка в сопоставлении с родным", Zagreb, 1975, str. 200-203.

Antica Menac, "Сопоставительное изучение языков и теория учебника", Zbornik "II международный конгресс МАПРЯЛ - Избранные доклады и сообщения", Sofija, 1975, str. 38-44.

_____, "Вопросы грамматической интерференции", Zbornik "Лингвистические основы и методические проблемы интерференции при изучении русского языка славянами, II", Sofija, 1975.

_____, "Распространенность категории рода в русском языке по отношению к некоторым другим языкам", Zbornik "Вопросы методологии и методики описания русского языка в сопоставлении с родным", Zagreb, 1975, str. 56-61.

Miho Skljarov, "Энклитические и ударные формы личных местоимений в хорватско-сербском и русском языках", Zbornik "Вопросы методологии и методики описания русского языка в сопоставлении с родным", Zagreb, 1975, str. 69-75.

Antica Menac, "Из проблематики обозначения рода лиц в русском и хорватско-сербском языках", Zbornik "Научные основы и практика преподавания русского языка и литературы, Доклады и сообщения югославских русистов на III международном конгрессе преподавателей русского языка и литературы", Zagreb, 1976, str. 59-66.

Renata Volos, "Русские он-жесты и их классификация", ib., str. 29-37.

Milica Bukarica, "Особенности русской управления в русском и сербско-хорватском языках", ib., str. 19-24.

Stamenka Radić, "Некоторые особенности роли перевода при обучении русскому языку в техническом вузе", ib., str. 99-102.

Antica Menac, "Tipovi interferencije pri učenju ruskog jezika kod nas", Zbornik "VIII kongres jugoslavenskih slavista", HFD, Zagreb, 1977, str. 57-68.

Renata Volos, "Русские обрядовые жесты и их классификация", Suvremena lingvistika, nos. 13-14, Zagreb, 1977, str. 55-62.

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I ŠPANJOLSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Milivoj Telečan, "Contribución a la bibliografía de traducciones de literatura hispanica en Yugoslavia", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 807-839.

KONTRASTIVNA ANALIZA HRVATSKOG I TALIJANSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA

Domenico Cernecca, "Costruzione diretta e costruzione inversa della frase indipendente", Scritti e ricerche di grammatica italiana, Trieste, 1972, str. 79-90.

Josip Jernej, "Giudicativi e enunciati modali", Škerljev zbornik, Ljubljana, 1972, str. 103-105.

_____, "Introduzione allo studio contrastivo dell'italiano e del serbocroato", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 573-578.

Domenico Cernecca, "Didattica e traduzione", La traduzione, Trieste, 1973, str. 179-188.

Josip Jernej, "Traduzione e calco (con esemplificazione italiana, serbocroata e tedesca)", La traduzione, Trieste, 1973, str. 249-258.

_____, "Intorno al rapporto TASSEMA-PROPOSIZIONE DIPENDENTE", Atti del Sesto Congresso internazionale di studi, Roma, 1974, str. 163-166.

_____, "Il progetto contrastivo-confrontativo italiano-serbocroato", Italiano d'oggi, Edizioni Lint, Trieste, 1974, str. 249-259.

Domenico Cernecca, "Note aggettivali contrastive nella versione croata di *Chiare, fresche e dolci acque*", SRAZ, no. 39, Zagreb, 1975, str. 161-173.

Josip Jernej, "L'analisi tassematica e le sue applicazioni", SRAZ, no. 39, Zagreb, 1975, str. 27-37.

_____, "Intorno alle bivalenze tassematiche", Miscellanea Bonfante, Torino, 1976, str. 383-388.

_____, "Reggenza e accordo", Linguistica, XVI, Ljubljana, 1976, str. 47-52.

Josip Jernej, "O pitanju dvojezičnosti u istarskoj regiji", Zbornik Jezik i društvo, Novi Sad, 1976, str. 103-108.

_____, "Sintaktička rekcija u nastavi stranih jezika", Strani jezici, V, 1-2, Zagreb, 1976, str. 22-29.

Domenico Cernecca, "L'aggettivo nella traduzione in croatoserbo di *Chiare, fresche e dolci acque*", Italiano d'oggi, Trieste, 1977, str. 87-97.

Josip Jernej, "L'analisi tassematica nell'insegnamento dell'italiano", Civiltà italiana, (Organo dell'AIPI), I, 1, 1977, str. 18-20.

_____, "O nekim interferencijama kod učenja talijanskog jezika", Strani jezici, V, 3, Zagreb, 1977, str. 161-172.

JEZIK MARKA MARULIĆA

Milan Moguš, "O proučavanju Marulićeva jezika", Čakavska rič, sv. 1, Split, 1972, str. 95-100.

_____, "Kako su se Marulićeva djela našla u kompjutoru", Bilten Instituta za lingvistiku, I, Zagreb, 1975, str. 65-68.

SUFIKSALNA TVORBA IMENICA

Stjepan Babić, "Tvorba imenica na -že", Književnost i jezik, 2, Beograd, 1970, str. 202-207.

_____, "Tvorba imenica na -ia", Jezik, XVII, Zagreb, 1970, str. 74-89 i 112-121.

_____, "Tvorba imenica na -až", Radovi Zavoda za slavensku filologiju, 12, Zagreb, 1971, str. 13-20.

_____, "Sustav u tvorbi hrvatskih umanjenica", Slavistička revija, I, Ljubljana, 1972, str. 19-28.

_____, "Izvedenice sufiksom -ica od imeničkih osnova", Jezik, XIX, Zagreb, 1972, str. 109-123.

_____, "Tvorba imenica sa završetkom -ica i -ice", Radovi Zavoda za slavensku filologiju, Zagreb, 1973, str. 37-60.

- Stjepan Babić, "Tvorba imenica sufiksom *-telj*", Jezik, XXI, Zagreb, 1973, str. 6-12.
- _____, "Odnos izvedenica sa *-telj* i *-lac*", Jezik, XXI, Zagreb, 1974, str. 90-95.

POVIJEST HRVATSKOG KNJIŽEVNOG JEZIKA 19. STOLJEĆA

- Zlatko Vince, "Ljudevit Gaj i hrvatski književni jezik", Jezik, br. 1, Zagreb 1972-1973, str. 1-11.
- _____, "O nekim jezično-kulturnim problemima u Dalmaciji 70-ih godina XIX stoljeća", Historijski zbornik, XXV-XXVI, 1972-1973, str. 135-161.
- _____, "Udio Slavonije i Dalmacije u oblikovanju hrvatskoga književnog jezika", Prilozi VII međunarodnom kongresu slavista u Warszawi, Liber, Zagreb, 1973, str. 143-163.
- _____, "Početak narodnog preporoda u Dalmaciji u svjetlu jezičnih suprotnosti", Forum, 1-2, Zagreb, 1973, str. 266-311.
- _____, "Odnos A. Kuzmanića prema Lj. Gaju (s posebnim obzirom na grafijsko-jezičnu problematiku)", Radovi Instituta za hrvatsku povijest, 3, 1973, str. 65-91.
- _____, "Različiti pogledi na hrvatski književni jezik u XIX stoljeću", Radovi Instituta JAZU u Zadru, sv. 20, Zadar, 1973, str. 343-357.
- _____, "Zasluge šime Starčevića za hrvatski književni jezik", Filologija, knj. 7, Zagreb, 1973, str. 157-201.
- _____, "Ima li Vatroslav Jagić zasluga za hrvatski književni jezik?", Jezik, 1973-1974, str. 68-84.
- _____, "Apologija hrvatskoga književnog jezika u doba apsolutizma", Forum, 12, Zagreb, 1974, str. 1034-1050.
- _____, "O nekim pitanjima hrvatskoga književnog jezika u doba ilirizma", Forum, 7-8, Zagreb, 1974, str. 261-300.
- _____, "Rast, ostvarenja i suton Zagrebačke filološke škole", Forum, 7-8, Zagreb, 1975, str. 270-320.
- _____, "Zaokret u hrvatskom književnom jeziku potkraj 19. stoljeća" Croatica, VI, sv. 6, Zagreb, 1975, str. 131-159.

- Zlatko Vince, "Književni jezik Matije Petra Katančića, posebno u prijevodu Svetoga pisma", Zbornik Zagrebačke slavističke škole, Zagreb, 1975, str. 87-99.
- _____, "Od Bašćanske ploče do Kačića i Reljkovića", Forum, 10-11, Zagreb, 1976, str. 781-838.
- _____, "Zapisnik pravopisne komisije u Zadru god. 1820", Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru, sv. 14-15, Zadar, 1976, str. 585-592.

ETIMOLOGIJSKI RJEČNIK JADRANSKE FAUNE

- Vojmir Vinja, "En marge d'un livre de Skok. Les noms adriatiques d'Oblata melanura et de Seriola dumerilii RISSO", Annales de l'Institut Français de Zagreb, 4-5, 1955-56, str. 13-22.
- _____, "Etymologie populaire comme déformatrice des noms grecs et latins dans la nomenclature ichtyonymique de l'Adriatique Orientale", Godišnjak Balkanološkog Instituta, 1, Sarajevo, 1956, str. 33-54.
- _____, "Les noms de l'oursin en Dalmatie", Revue des Etudes Slaves, XXXIII, Paris, 1956, str. 110-111.
- _____, "Procédés affectifs dans la dénomination d'une coquette de mer", SRAZ, no. 3, Zagreb, 1957, str. 45-58.
- _____, "Preparation of Catalogues of Fish Names and the 'Linguistic Geography' Method", Proceedings and Technical Papers, General Fisheries Council for the Mediterranean, FAO, V, Rome, 1959, str. 403-407, preštampano i u Bollettino dell'Atlante Linguistico Mediterraneo, 1, Venezia, 1959, str. 153-161.
- _____, "Notes ichtyonymiques dalmates", SRAZ, nos. 9-10, Zagreb, 1960, str. 149-161.
- _____, "Jezično podrijetlo naših imena riba", Pomorska enciklopedija, sv. VI, Zagreb, 1960, str. 577-580.
- _____, "La fortune du lat. CLUPEA. Champs morpho-sémantiques d'un nom adriatique de l'Alose", SRAZ, nos. 15-16, Zagreb, 1963, str. 41-48.
- _____, "Les noms des Ménidés. Essai d'étymologie globale", SRAZ, nos. 21-22, Zagreb, 1966, str. 3-38.

- Vojmir Vinja, "Analyse du contenu des ichtyonymes. Les noms de Labrax lupus et de Chrysophrys aurata", SRAZ, no. 23, Zagreb, 1967, str. 5-22.
- _____, "Le lat. *BABA et ses continuateurs dans l'ichtyonymie croate", SRAZ, nos. 29-32, Zagreb, 1970-1971, str. 93-98.
- _____, "De l'importance de la connaissance du référent dans la recherche étymologique: les dénominations de l'Orthogoricus mola", SRAZ, no. 39, Zagreb, 1975, str. 7-26.
- _____, "Icthyonymie ragusaine et la Méditerranée", Bollettino dell'Atlante linguistico Mediterraneo, XIV, Firenze, 1976, str. 49-55.
- _____, "Deux pages du Dictionnaire étymologique de la faune adriatique: les poissons bruyants (Triglidae et Pagellus mormyrus)", Annales de l'Institut Français de Zagreb, 1977, str. 1-27.
- _____, "Antroponimi u iktionimiji", Onomastica Jugoslavica, Zagreb, 7, 1977.

SEFARDSKI GOVORI BOSNE, HRVATSKE, MAKEDONIJE I SRBIJE

- August Kovačec, "Les Séfardim en Yougoslavie et leur langue", SRAZ, nos. 25-26, Zagreb, 1968, str. 161-177.
- _____, "La lingua de los sefardies de Ragusa", Bollettino dell'Atlante Linguistico Mediterraneo, 13-15, Firenze, 1971-1973, str. 335-343.
- _____, "Un texto judeoespañol de Dubrovnik", SRAZ, nos. 33-36, Zagreb, 1972-1973, str. 161-177.

ISTRAŽIVANJE FRAZELOGIJE U RUSKOM I HRVATSKOM KNJIŽEVNOM JEZIKU

- Antica Menac, "O strukturi frazeologizma", Jezik, 1, 1970-1971, str. 1-4.
- Antica Menac - Mihail Ivanović Il'jaš: Лексикология и фразеология современного русского литературного языка, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb, 1971, str. 1-160.

- Antica Menac, "Svoje i posudjeno u frazeologiji", Strani jezici, 1, Zagreb, 1972, str. 9-18.
- _____, "Posudjeni elementi u ruskoj i hrvatskoj frazeologiji", Zbornik VIII međunarodni kongres slavista, Varšava, Zagreb, 1973, str. 89-98.
- Oktavija Gerčan i Antica Menac, "Sto zapovijedi razrednih", Strani jezici, 4, Zagreb, 1974, str. 291-295.
- Renata Vołos, "Русские «Я-жасты» и их классификация", Suvremena lingvistiika, no. 9, Zagreb, 1974, str. 17-27.
- Stamenka Radić, "K вопросу воздействия русской терминологии на сербскохорватскую в области материаловедения" Zbornik "Вопросы методологии и методики описания русского языка в сопоставлении с родным", Zagreb, 1975, str. 171-173.
- Miho Skljjarov, "Энклитические и ударные формы личных местоимений в хорватско-сербском и русском языках", Zbornik "Вопросы методологии и методики описания русского языка в сопоставлении с родным", Savez slavističkih društava Jugoslavije, Zagreb, 1975, str. 69-75.
- Radomir Venturin, "Интерференция на уровне словосочетаний со значением возраста человека", Zbornik "Вопросы методологии и методики описания русского языка в сопоставлении с родным", Zagreb, 1975, str. 118-123.
- _____, "Краткий словарь югославских общественно-политических терминов", Strani jezici, 3, Zagreb, 1976, str. 215-219.

KOMPJUTORSKA ANALIZA TEKSTOVA STARE HRVATSKE KNJIŽEVNOSTI

- Željko Bujas, "Gundulićev Osman u kompjutoru", Vjesnik, Zagreb, 18.11.1971.
- Milan Moguš, "O proučavanju Marulićeva jezika", Čakavska rič, sv. 1, Split, 1972, str. 95-100.
- Željko Bujas, "Kompjuterska konkordancija Gundulićeva Osmana", Filologija, sv. 7, Zagreb, 1973, str. 35-59.
- _____, "Što je i što znači kompjuterska konkordanca Gundulićevog Osman", Jezik, Zagreb, 1973-1974, str. 147-155.
- _____, "Kompjutori i jezična istraživanja", Treći program Radio-Beograda,

1975, str. 449-458.

Željko Bujas, "Zašto je i kako nastala kompjuterska konkordanca Marulićevih hrvatskih djela", Čakavska rič, sv. 2, Split, 1975, str. 31-39.

_____, Kompjutorska konkordancijska Gundulićeva Osmana, Zagreb, 1975, tom I-II, 939 str.

Milan Moguš, "Kako su se Marulićeva djela našla u kompjutoru", Bilten Instituta za lingvistiku, sv. 1, Zagreb, 1975, str. 65-68.

Ružica Pauk, "Stroj 'špijunira' pjesmu", Vjesnik u srijedu, Zagreb, 28.5.1975.

Željko Bujas - Milan Moguš, "Razvod istarski na kompjuterski način", Vjesnik, Zagreb, 3.2.1976.

Milan Moguš, "Razvod istarski u kompjutoru", Istra, sv. 2, Pula, 1976, str. 41-49.

_____, "Je li Marulić autor Firentinskog zbornika?", Radovi Zavoda za slavensku filologiju, sv. 14, Zagreb, 1976, str. 45-51.

_____, "Karnarutićevi stihovi o Piramu i Tižbi", Čakavska rič, sv. 1, Split, 1976, str. 99-135.

Milan Moguš - Željko Bujas, Kompjutorska konkordancija Razvoda istarskoga, Zagreb, 1976, I-XVIII+382 str.

Marko Samardžija, "Koristan prvenac", Vjesnik, Zagreb, 21.9.1976.

Stjepan Vukušić, "Živa prošlost", Istra, sv. 8, Pula, 1976, str. 86-87.

Milan Moguš, "Kompjutor - pomoć u lingvističkom istraživanju", Prilozi za VIII kongres jugoslavenskih slavista, Zagreb, 1977, str. 69-74.

Sina Karli, "Kompjutorom po književnosti", Start, br. 215, Zagreb, 20.4.1977, str. 44-45.

ENGLJSKO-HRVATSKI LEKSIKOGRAFSKI KORPUS

Željko Bujas, "Kompjutersko-leksikografski pristup kompiliranju hrvatske sinonimije", Suvremena lingvistika, nos. 5-6, Zagreb, 1972, str. 19-26.

Maja Bratanić-Čimbur, "Englesko-hrvatski leksikografski korpus", Bilten Instituta za lingvistiku, 1, Zagreb, 1975, str. 71-73.

HRVATSKI TOPONIMI U ENGLJSKOJ PUTOPISNOJ LITERaturi

Rudolf Filipović, "Dubrovnik in Early English Travel Literature", Dubrovnik's Relations with England, Zagreb, 1977, str. 63-78.

KONTRASTIVNA ANALIZA ENGLJSKOG I HRVATSKOG ILI SRPSKOG JEZIKA

Kontrastivna analiza engleskog i hrvatskog ili srpskog jezika (Contrastive analysis of English and Serbo-Croatian), Vol. I, uredio R. Filipović, 179 str., Institut za lingvistiku, Zagreb, 1975.

članci:

Rudolf Filipović, "Objectives and Initial Results of the Zagreb English - Serbo-Croatian Contrastive Project (Zadaci i prvi rezultati Zagrebačkog englesko - hrvatskog ili srpskog kontrastivnog projekta)".

Wayles Browne, "Teaching SC Equivalents to E Modals".

_____, "The Second Person Imperative for Learners of SC".

_____, "Serbo-Croatian Verbs with *se* and Related Problems for English-Speaking Learners".

_____, "Number Agreement in SC for E Learners".

_____, "Gender in Serbo-Croatian for English-Speaking Learners".

_____, "On Teaching SC Pronominalization to English-Speaking Learners".

Wayles Browne - Anuška Nakić, "Introduction to Word Order".

Wayles Browne, "Theme-Rheme Structure and Word Order for Learners of Serbo-Croatian".

- Wayles Browne - Anuška Nakić, "Four Rules for the Position of the Verb".
- Wayles Browne - Anuška Nakić, "Fixed Word Order in Serbo-Croatian".
- Anuška Nakić, "Word Order (Error Analysis)".
- Wayles Browne, "Serbo-Croatian Enclitics for English-Speaking Learners".
- _____, "Contrastive Patterns in English and SC Conjoining".
- _____, "Notes on Clauses as Subjects".
- Anuška Nakić, "Complement Clauses (Error Analysis)".
- _____, "Relative Clauses (Error Analysis)".
- _____, "Lexical Errors (Error Analysis)".
- Wayles Browne - Anuška Nakić, "American-English and Serbo-Croatian Handwriting".
- Wayles Browne, "Phrase Stress in Serbo-Croatian and English".
- Anuška Nakić - Wayles Browne, "The Intonation of Questions in Serbo-Croatian and English".

HRVATSKA FRAZEOLŠKA PROBLEMATIKA

- Antica Menac, "Frazeologizmi oko riječi *kraj/konac* u različitim jezicima", Strani jezici, V, 1-2, Zagreb, 1976, str. 36-38.
- Miho Skljarov, "Funkcionalne jedinice", Strani jezici, V, 1-2, Zagreb, 1976, str. 38-47.
- _____, "Sveza kao leksička i funkcionalna jedinica", Strani jezici, V, 3, Zagreb, 1977, str. 173-185.

RJEČNIK NASELJENIH TOPONIMA I NJIHOVIH ETNIKA I KTETIKA

- Stjepko Težak, "Etnici i ktetici u pravopisnom rječniku", Jezik, XXI,

- Zagreb, 1973, str. 52-55.
- Mijo Lončarić, "Etnik od Koprivnica", Jezik, XXI, Zagreb, 1973, str. 56-57.
- "O temi: toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku", uredništvo, Jezik, XXII, Zagreb, 1974, str. 1-2.
- Danijel Alerić, "O potrebi djelomičnoga prilagodjavanja dijalekatskih mjesnih imena i prezimena", Jezik, XXII, Zagreb, 1974, str. 5-17.
- Stjepan Babić, "Razlozi za *bašćanski* i *bašćanski*", Jezik, XXII, Zagreb, 1974, str. 4.
- Vinko Dorčić, "*Bašćanski* ili *bašćanski*?", Jezik, XXII, Zagreb, 1974, str. 2-4.
- Stjepko Težak, "O poštokavljanju mjesnih imena i prezimena", Jezik, XXII, Zagreb, 1974, str. 18-25.
- Danijel Alerić, "U kojem obliku prihvatiti izvorna državna imena *Zaire* i *Sierra Leone*?", Jezik, XXII, Zagreb, 1975, str. 117-121.
- _____, "Ponovno o potrebi djelomičnoga prilagodjavanja dijalekatskih mjesnih imena i prezimena", Jezik, XXII, Zagreb, 1975, str. 80-89.
- Stjepan Babić, "Kajkavsko ž u književnom jeziku", Jezik, XXII, Zagreb, 1975, str. 65-72.
- Karlo Jurišić, "Jedno je *bašćanski*, a drugo *bašćanski*", Jezik, XXII, Zagreb, 1975, str. 90.
- Slavko Ollrom, "*Orahovčanin*, a ne *Orahovičanin*", Jezik, XXII, Zagreb, 1975, str. 90-91.
- Stjepan Sekereš, "O naglasku nekih slavonskih toponima", Jezik, XXII, Zagreb, 1975, str. 92-94.
- Stjepan Babić, "Prezimana, toponimi, etnici i ktetici u književnom jeziku", Jezik, XXIII, Zagreb, 1976, str. 139-144.
- _____, "Tvorba etnika u dijalektima i u hrvatskom književnom jeziku", Onomastica jugoslavica, 6, Zagreb, 1976, str. 145-185.

Bibliografiju sastavila: Diana Mazalin